

قصہ حضرت اسحاق اتے حضرت یعقوب

حضرت ابراہیم دے جائشین پر حضرت اسحاق اتے انہیں دی اولاد اذکرہ۔ جڈاں حضرت اسحاق بی بی رفقہ نال شادی کیتی اُوں ویلے حضرت اسحاق دی عمر چالیس سال ہتھی۔ بی بی رفقہ فدان ارام شہر دے باشندے بتویل دی دھی اتے لابن دی بھیٹ ہتھی۔ حضرت اسحاق اپنی ذال واسطے اللہ سنتیں کئوں ہوں دعا منگدے رہ گئے کیوں جو بی بی کوں پال نہ تھیندے ہن۔ اللہ سنتیں انہیں دی دعا قبول کیتی اتے بی بی رفقہ کوں حمل تھی گیا۔ بی بی دے پیٹ وچ جاڑے پال یک پے کئوں پہلے چاؤں واسطے یک پے کوں جھلٹ لگب پئے، تاں بی بی اپنے دل وچ آکھیا: ”میڈے نال ایں کیوں پیا تھیندے؟“ ہیں سلسلے وچ بی بی اللہ سنتیں کئوں دعا منگلی۔

اللہ سنتیں فرمایا:

”تیڈے پیٹ وچ ڈو ڈو میں دے وڈے ہن۔

انہیں دی آل اولاد یک پے دی مخالف ہوسی۔

یک قیلہ ڈو جھے کئوں طاقتور تھی ویسی۔

وڈے دا قیلہ چھوٹے دے قیلے دی خدمت کریسی۔“

جڈاں پال چاؤں دا ولایا پورا تھیا تاں پتا لگا جو بی رفقہ دے پیٹ وچ جاڑے پتھر ہن۔ جیرہا پر پہلے چایا اوندا رنگ رتا لال ہا اتے اوندے سارے جسم تے لوں ای لوں ہتھی۔ تاں انہیں اوندا ناں عیصو یعنی ”جتیلا“ رکھیا۔ ول اوندے بعد ڈو جھا چایا تاں او عیصو دی گھری کوں ہتھ گھٹی پیا۔ اوندا ناں یعقوب یعنی ”پچھو آؤں والا“ رکھیو نے۔ جڈاں ایہ پال پیدا گئے اُوں ویلے حضرت اسحاق سٹھ سال دے ہن۔

عیصو دا اپنے جائشین ہوؤں دے حق دی قدر نہ کرٹ

ایہ پال جیرہ ہے ویلے وڈے تھی گے تاں عیصو ماہر شکاری اتے کھلنسیں جائیں کوں پسند کرن والائیا، پر حضرت یعقوب سادہ مزاج اتے عام گھریلو زندگی دے شوقین رہ گے۔ حضرت اسحاق کوں عیصو زیادہ پیارا لگدا ہا کیوں جو عیصو انہیں کوں شکار مار کے کھوئندا ہا، پربی بی رفقہ کوں حضرت یعقوب زیادہ پیارے لگدے ہن۔

اُک ڈیہہ جڈاں حضرت یعقوب موہری دی دال پکیشے پئے ہن ہوں ویلے عیصو جنگل کنوں تھکا ترنا آیا۔ اُکوں ڈاؤھے زور دی بکھ لپی ودی ہتی۔ حضرت یعقوب کوں آکھیں: ”جلدی نال ایں لال لال دال وچوں تھوڑی جہیں میکوں ڈے کیوں جو میں بکھ کنوں مرداں۔“ ہیں واسطے اوندا ناں ادوم یعنی ”لال“ پئے گیا۔ حضرت یعقوب آکھیا: ”پہلے ٹوں ایندے بدے اپنے جانشین ہوؤں داحق میکوں ڈے۔“ عیصو آکھیا: ”بکھ! میں مرٹ والا ہاں۔“ ول جانشین ہوؤں داحق میڈے کیرھ کم اوسی؟“ پر حضرت یعقوب آکھیا: ”پہلے ٹوں ہٹیں میڈے سامنے قسم چا۔“ تاں عیصو قسم چا کے اپنا جانشین ہوؤں داحق حضرت یعقوب کوں ڈے ڈتا۔ ول حضرت یعقوب اوندے بدے اُکوں روٹی اتے دال ڈٹی۔ اُون کھادھا پیتا اتے اٹھی کے لگا گیا۔ ایں طرح عیصو اپنے جانشین ہوؤں دے حق دی قدر نہ کیتی۔

حضرت اسحاق دا جرار شہر دو و نجھ

اُون پہلے کال دے بعد جیرھا حضرت ابراہیم دے وقت وِچ پیا ہا ایں نلک وِچ اُک واری ول کال پئے گیا۔ تاں حضرت اسحاق فلستیہ دے وڈے شہر جرار دے گے جتحاں بادشاہ رہندا ہا۔ اُون بادشاہ کوں آبوبملک سڈیا ویندا ہا۔ حضرت اسحاق کوں اللہ سنتیں ڈکھالی ڈے کے فرمایا: ”ٹوں مصروف نہ ونجیں، بلکہ جیویں میں تیکوں اکھاں اُووں کر۔ ٹوں ہیں نلک دے اندر رہ ونج۔ میں تیڈے نال رہ ویساں اتے تیکوں برکتاں ڈیندا رہ ویساں۔“ ایہ سارا نلک تیکوں اتے تیڈی آل اولاد کوں ڈے ڈیساں۔ میں جیرھا عہد تیڈے والد ابراہیم نال کیتا ہا اُکوں ضرور پورا کریساں۔ میں تیکوں تاریں جتنی آل اولاد ڈیساں۔ ایہ سارا نلک میں تیڈی نسل کوں ڈے ڈیساں۔ روانے زین دیاں ساریاں قوماں تیڈی آل اولاد دے وسیلے برکت پیسیں۔ ایہ سب کجھ میں ایں واسطے کریساں کیوں جو ابراہیم تیڈے والد ہمیشہ میڈی فرمائی برداری کیتی ہتی، میڈے سارے حکمیں تے عمل کیتا ہس۔“

ہیں واسطے حضرت اسحاق ہوں نلک کنوں پاہرنے گے، بلکہ اتحاؤں دے وڈے شہر جرار دے کولھ ونج ریہے۔ جڈاں اتحاو دے لوکیں حضرت اسحاق کوں بی بی رفقہ دے بارے وِچ پچھیا تاں انہیں آکھیا: ”او میڈی بھیں ہے۔“ بی بی رفقہ کوں اپنی ذال آکھن کنوں ایں واسطے ڈر گے جو ”کتحائیں ایہ لوک رفقہ کوں حاصل کرٹ واسطے میکوں مارنے گھین“، کیوں جو بی بی، ہوں سوہنی ہتی۔

جڈاں حضرت اسحاق کوں اتحائیں رہنڈیں ہوتیں کافی ڈیہہ تھی گے تاں ول ایں تھیا جو اتحاو دے بادشاہ آبوبملک

یک ڈیپہ اپنے محل دی کھڑکی وچوں پاہر جو ڈھاتاں حضرت اسحاق بی بی رفقہ نال پیار پئے کریں گے ہن۔ ول حضرت اسحاق کوں باشاہ سڈوا کے آکھیا: ”جیندے بارے وچ تیں آکھیا ہا جو او تیڈی بھیں ہے، او تاں تیڈی ڈال ہے۔ کیرھی وجہ کنوں تیں ایہ بھوٹ بولیا ہا؟“ حضرت اسحاق جواب ڈتا: ”میکوں ڈر جو کھاتیں میکوں اوندی وجہ کئوں مار نہ کھتیا وچے۔“ باشاہ آکھیا: ”تیں ساڈے نال ایہ کیا کیتے؟ ایں تاں تھی سپگدا جو انہیں لوکیں وچوں کوئی تیڈی ڈال نال بُرا کم کر گھندا۔ تاں ایں بُرا نی دا ذمہ دار کون ہووے ہا؟“ ول باشاہ سارے لوکیں واسطے ایہ حکم جاری کیتا: ”بے کہیں شخص ایں آدمی یا ایندی ڈال کوں ہشھ لایا تاں او کوں مار کھتیا ویسی۔“

حضرت اسحاق اون ملک وچ فصل ہبائی اتے پہلے ای سال انہیں دی پیداوار وڈے زور دی تھی کیوں جو رب العزت انہیں کوں بر گت بخشی ہتی۔ انہیں کوں بخت لگدا گیا اتے انہیں دی عزت و دحدی گئی۔ ول او ہبؤں وڈے آدمی بن گے۔ انہیں دے کوٹھ بھیڈاں پکریاں، گوئیں ڈاند اتے ہبؤں سارے خادم چاکر تھی گے۔ تاں فلستی انہیں دے نال حسد کر ٹلک پئے۔ فلستینیں او سارے کھوہ جیرے انہیں دے والد حضرت ابراہیم دی زندگی وچ انہیں دے نوکریں کھٹھنے ہن، مٹی نال پور کے بند کر ڈتے ہن۔ حضرت اسحاق او سارے کھوہ والا کھٹوانے اتے انہیں دے اوہ ناں والا رکھنے جیرے حضرت ابراہیم رکھنے ہن۔

ول آبیلک حضرت اسحاق کوں آکھیا: ”توں ساڈے کوٹھوں لگا ونچ کیوں جو ٹوں اسماں کنوں زور تھی گئیں۔“ تاں حضرت اسحاق اٹھو روانہ تھی کے جرار دی وادی وچ لگے گے اتے اٹھاتیں رہن ٹلک پئے۔

اٹھاں کھوہ کھٹیندیں ہوئیں انہیں دے نوکریں پائی دی ہک رو لدھی۔ اون پائی دے راہ تے جرار وادی دے مقامی مال پھراوٹ والینیں حضرت اسحاق دے مال پھراوٹ والینیں نال جھیرا کیتا اتے آکھیا: ”ایہ ساڈا ہے۔“ ہیں واسطے حضرت اسحاق اون کھوہ داناں ”وگڑی والا“ رکھ ڈھاتا کیوں جو ہوندے راہ تے جھیرا تھی پیا۔ ول حضرت اسحاق دے نوکریں ڈوجھا کھوہ کھیا۔ اوندے اتے وی جھیرا تھی پیا اتے دشمنی و دھگئی۔ تاں حضرت اسحاق اون داناں ”ویری والا“ رکھ ڈتا۔

ول او اٹھو کئوں اگوں تے لگے گے اتے یک پیا کھوہ ونچ کھٹیوں۔ اون کھوہ دے راہ تے جھیرا نہ تھیا۔ تاں حضرت اسحاق آکھیا: ”ہٹن رب العزت ساڈے رہن واسطے کھلی جاہ ڈے ڈتی ہے اتے اسماں ہیں ملک وچ ودھے

پھلے رہویں۔ ”ہیں واسطے اُون کھوہ داناں“ رحبوت ”یعنی ”وَسَّعَ آباد“ رکھیوں۔

اللہ سنتیں دا حضرت اسحاق دے نال وعدہ

ول بعد وچ اُتحو حضرت اسحاق بِرِّ شَيْعَ دو ول گے۔ پہلی رات ای اُتحان اللہ سنتیں انہیں کوں ڈکھالی ڈے کے فرمایا: ”میں او خدا ہاں جیکوں ابراہیم تیڈا والد منیندا۔ گھبرا ناں کیوں جو میں تیڈے نال ہاں۔ میں اپنے بندے ابراہیم دی خاطر تیکوں برکتاں ڈیساں اتے تیڈی نسل کوں ودھیساں پھلیساں۔“ ایندے بعد حضرت اسحاق اُتحان بارگاہِ الہی وچ قربانیاں پیش کرڻ واسطے یک تھلا بٹایا اتے دعا منگلیوں۔ ول اُتحائیں اپنا حیمہ لايوں اتے اپنے نوکریں کئوں یک کھوہ کھڑواں شروع کیتوں۔

حضرت اسحاق اتے أبوٰ ملک دوم دے درمیان معاہدہ

آبوٰ ملک بادشاہ اپنے شہر جرار کئوں اپنے مشیر اخوزت اتے کمانڈر فیکوں دے کھے حضرت اسحاق دے کوٹھ لٹکھ آیا۔ تاں حضرت اسحاق انہیں کوں آگھیا: ”شناں تاں میکوں چنگاں نہ سمجھدے ہاوے اتے میکوں اپنے کوٹھوں کڈھ وی چھوڑیا ہوئے، ہُن میڈے کوٹھ کیوں آپکے ہوئے؟“ انہیں آگھیا: ”اسماں چنگلی طرح ڈیکھ گھدے جو اللہ سنتیں تیڈے نال ہے کیوں جو تیڈے اتے اوندیاں برکتاں ہن۔ ایں واسطے ساکوں خیال آئے جو اسماں آپس وچ ایہ معاہدہ کر گھوٹوں جو جیوں اسماں تیکوں کوئی نقصان نہ پہنچایا توں وی ساکوں کوئی نقصان نہ پہنچیسیں کیوں جو اسماں تیڈے نال چنگاں سلوک کریںدیں ہوئیں تیکوں خیر خوشی نال روانہ کیتا ہا۔“ ول حضرت اسحاق انہیں دے واسطے دعوت پکوانی اتے ساریں مل کے کھٹھے کھادھا پیتا۔ اپنے ڈیپھہ سویرے سویرے اُنھی کے انہیں قسم چاکے ایہ معاہدہ کیتا جو ”یک بے کوں کوئی نقصان نہ پہنچیسوں۔“ ایندے بعد حضرت اسحاق انہیں کوں خیر خوشی نال روانہ کر چھوڑیا۔

ہوں ڈیپھہ حضرت اسحاق دے نوکریں آن ڈسایا جو جیرها کھوہ اسماں کھینڈے پئے ہا سے اوندے وچوں پائی نکل آئے۔ ایں واسطے حضرت اسحاق اُون کھوہ داناں ”قَسْمٌ وَالَا“ رکھیا۔ ہیں وجہ کئوں اُون شہر داناں والا بِرِّ شَيْعَ یعنی ”قَسْمٌ وَالَا کھوہ“ پکا تھی گیا۔

عیصو دا غیریں وچ شادی کرڻ

عیصو جڈاں چالیہ سالیں دا تھیا تاں اوں بُو جت وچوں ییری دی دھی یہودتے اتے ول ایلوں دی دھی بشامتھ نال شادی کیتی۔ انہیں پُتا تیں حضرت اسحاق اتے بی بی رفقہ دا جیوں حرام کر ڈتا۔

حضرت اسحاق دا حضرت یعقوب کوں برگت واسطے دعا ڈیوں

حضرت اسحاق پڑھرے تھی گے ہن۔ انہیں دین اکھیں تے اتنی دھندا آگئی ہتی جو او چنگی طرح تے ڈیکھ ن سپگدے ہن۔ یک ڈینہ انہیں اپٹے وڈے پتر عیصو گوں سپیا: ”میڈا پتر!“ اوں جواب ڈتا: ”جی سئیں!“ حضرت اسحاق اکھیا: ”ڈیکھ! میں ہٹ پڑھرا تھی گیاں اتے پتا نہیں کیرھے ویلے موت آونجے۔ ایوس کر۔ تیر کماں چا کے جنگل دو لگاونج اتے شکار مار کے گھن آ۔ ول میڈی پسند دا مزیدار کھانا پکا کے میڈے کو لھ چا آتاں جو میں اوگوں کھا کے مرٹ کنوں پہلے بارگاہِ الہی وچ تیڈے واسطے تہہ دلوں برکتیں دی دعا منگاں۔“

ایہ ساریاں گالھیں بی بی رفقہ وی سُندی پئی ہتی۔ بس جیرھے ویلے عیصو اپٹے والد واسطے شکار مارن جنگل دو لگا گیا تاں بی بی رفقہ حضرت یعقوب کوں اکھیا: ”ڈیکھ میڈا پتر! میں تیڈے والد گوں تیڈے بھرا دے نال گالھیں کریںدا ہویا سُنئے۔ او او گوں پیا آہدا شکار مار آ۔ ول میڈی پسند دا مزیدار کھانا پکاتاں جو میں اوگوں کھا کے مرٹ کنوں پہلے بارگاہِ الہی وچ تیڈے واسطے برکتیں دی دعا منگاں۔“

ایں واسطے ہٹ ٹوں اوویں کر، میڈا پتر! جیوں میں تیکوں آھاں۔ ہٹیں ہٹیں ونج کے اجڑ وچوں پکری دے ڈو چنگی چنگی لیلے پکڑ کے میکوں آن ڈے اتے میں انہیں دے گوشت دا تیڈے والد دی پسند دے مطابق کھانا پکا ڈیندی ہاں۔ ول او کھانا توں اپٹے والد دے اگوں ونج رکھیں۔ تاں او برکتیں واسطے تیکوں دعا ڈیسی۔“ حضرت یعقوب اپنی ماں گوں اکھیا: ”عیصو دے جسم تے وال ہن، میڈے جسم تے تاں کینی۔ جے ابے سئیں میکوں ٹولیا چاتاں میں انہیں دی زگاہ وچ دھو کے باز بن ویساں۔ ول ایہ نہ تھیوے جو دعا دی جاہ تے بدعا گھن آواں۔“ بی بی رفقہ اکھیا: ”میڈا پتر! شala او بدعا تیڈی جاہ تے میکوں لگے۔ بس ٹوں میڈی گاہ من اتے لیلے پکڑ کے میکوں آن ڈے۔“ حضرت یعقوب لگے گے اتے پکری دے ڈو لیلے پکڑ کے ماں گوں آن ڈتو نے۔ بی بی رفقہ انہیں دے گوشت نال حضرت اسحاق دی پسند دا کھانا پکایا۔ ول اپٹے وڈے پتر عیصو دے چنگی چنگی پکڑے جیرھے گھر لاتھے ہن کڈھ کے چھوٹے پتر حضرت یعقوب کوں پاؤں واسطے ڈتے۔ ایندے بعد بی بی لیلیتھیں دا چم حضرت یعقوب دے پاہیں اتے

گردن دے پچھلے پاسے جتھاں وال گینا ہن و لھیٹ ڈتا۔ ول اُو ہو مزیدار کھانا اتے روٹی چا کے حضرت یعقوب دے ہشیں وج ڈے ڈونے۔ حضرت یعقوب اپنے والدے کو لہ آکے اوaz وٹا کے آکھیا: ”ابا سنتیں!“ حضرت اسحاق جواب ڈتا: ”بھی پتر! کیرھا ہنتیں؟“ حضرت یعقوب آکھیا: ”میں ٹھاڈا وڈا پتر عیصو ہاں۔ جیوں ٹشاں آکھنے میں اُوں کیتے۔ ہُن اُنھی بہو اتے میڈپے شکار والے گوشت و چوں کجھ کھاؤ اتے میکوں ته دلوں دعائیں ڈیوو۔“ حضرت اسحاق پچھیا: ”میڈپا پتر! اتنی جلدی تیں کیوں شکار مار گھدے؟“ انہیں جواب ڈتا: ”اللہ سنتیں مہربان تھی پئے۔“ حضرت اسحاق آکھیا: ”پتر! میڈپے نزدیک تھی آ!“ حضرت اسحاق ٹول کے ایہ ڈکھن چاہندے ہن جو کیا ایہ واقعی عیصو ہے؟ جیرھے ویلے حضرت یعقوب نزدیک تھی گے تاں حضرت اسحاق انہیں کوں ٹولیا اتے سوچن لگ پئے جو ”اواز تاں یعقوب والی لگدی ہے، پر پاہاں عیصو والیاں لگدیں۔“

بس او حضرت یعقوب کوں سنجان نہ سلگنے کیوں جو انہیں دے پاہیں تے عیصو والگوں وال ہن۔ حضرت اسحاق دعا ڈیوں واسطے تیار تھے تاں یک دفعہ ول حضرت یعقوب کنوں پچھیوں نے: ”کیا ٹوں واقعی عیصو ای ہنتیں؟“ انہیں جواب ڈتا: ”جیا سنتیں۔“ حضرت اسحاق آکھیا: ”اچھا۔ کھانا میڈپے کو لہ گھن آ۔ کھا کے ته دلوں برکتیں واسطے تیکوں دعا ڈیواں۔“ حضرت یعقوب کھانا انہیں دے کو لہ آن رکھیا اتے کجھ آب انگور وی آن ڈونے۔ حضرت اسحاق او کھانا کھادھا اتے آب انگور پیتا۔ ایندے بعد انہیں آکھیا: ”پتر! نزدیک آکے ذرا میکوں ٹلکڑی تے پا۔“ حضرت یعقوب نزدیک ونج کے انہیں کوں ٹلکڑی پاتی تاں حضرت اسحاق کوں عیصو دے کپڑیں دی خوشبو آئی۔ ول انہیں ایہ دعا ڈیٹھیا: ”میڈپے پتر دی خوشبو اؤں فصل والگوں ہے جیکوں اللہ سنتیں رنگ لایا۔“

رَبُّ الْعِزَّةِ اسْمَانَ كُنُوْنَ پیال،

زین دی زر خیزی یعنی ڈھیر سارا اناج
اتے بہوں سارا آب انگور تیکوں بخشئے۔
شا لا ٿوماں تیڈیاں خدمت گزار تھیوں
اتے قیلے تیڈپے اڳوں پئے بھکن۔

شالاٹوں اپنے بھرا دا سردار بنیں
اتے اوندی آل اولاد تیڈے اگوں پئی جھکے۔
جیرھاتیکوں بدعا ڈیوے، شالا ہو گوں لکے۔
جیرھاتیکوں دعا ڈیوے او گوں رنگ لئن۔“

حضرت اسحاق کٹوں برکت دیاں دعائیں گھن کے حضرت یعقوب پاہر نکل گے تاں عیصو شکار مار کے آگیا۔ او وی مزیدار کھانا پکا کے حضرت اسحاق دے کولھ چا آیا اتے آکھیں: ”ابا سنتیں! انھو! میڈے شکار والے گوشت وچھوں کجھ کھاؤ اتے تر دلوں برکتیں واسطے میکوں دعا ڈیوو۔“ حضرت اسحاق پچھیا: ”ٹوں کیرھا ہنتیں؟“ اوں آکھیا: ”میں عیصو تے ہاں، ٹھاڈا وڈا پتر۔“ ول تاں حضرت اسحاق کوں زور دی کبڑیں لگ بھنی اتے ہوں حیران تھی کے پچھیوں نے: ”تے ول او گون ہا جیرھاتیڈے آؤں کٹوں پہلے میکوں شکار دا گوشت کھوا کے دعائیں گھن وی گے؟ ہن تاں ہوں کوں ای برکتاں مل دیاں رہ ویسیں۔“ جڈاں عیصو اپنے والد دیاں ای گالھیں سٹیاں تاں ڈلکھ نال بھرج گیا۔ پاکاں مار مار کے آکھن لگب پیا: ”ابا سنتیں! میکوں وی دعائیں ڈیوو! میکوں وی!!“ حضرت اسحاق آکھیا: ”تیڈا حق دھو کے نال تیڈا بھرا گھن گے۔“ تاں عیصو اکھیا: ”اوندا ناں یعقوب یعنی حق مارٹ والا، پیک ای رکھیا گے۔ تاہوں تاں اوں ڈو جھی دفعہ میڈا حق ماریے۔ جانشین ہو وٹا حق تاں اوں یئں کنوں مار ای گھدا ہا اتے ہن برکتیں واسطے میڈے حصے دیاں دعائیں وی او ہو گھن گے۔“ ول اوں والد کٹوں پچھیا: ”کیا ٹسماں میڈے واسطے وی برکتیں دیاں دعائیں منگ سپگدے ہوئے؟“

حضرت اسحاق، عیصو کوں آکھیا: ”ہن تاں میں او گوں ای تیڈا آقا بٹن اتے اوندے سارے رشتے داریں کوں اوندا علام بٹن دیاں دعائیں ڈے ڈیاں ہن۔ اناج اتے انگوریں دی فراوانی واسطے دعائیں وی ہو گوں ڈے ڈیاں ہن۔ ہن میڈا پتر! تیڈے واسطے میں کیا منگاں؟“ تاں عیصو اکھیا: ”بس، برکتاں ای ہے کجھ ہن؟ ابا سنتیں! میکوں وی دعا ڈیوو! ابا سنتیں! میکوں وی!!“ ایہو کجھ اگھ کے او پاکاں بھر بھر روؤں لگب پیا۔ تاں حضرت اسحاق پولئے:

”پیکھ! بے شک تیڈے کو لھ زرخیز زین کینا ہوسی
پر ٹوں تلوار دے زور تے اپنا گزارہ لکتی رہ ویسیں۔“

ٹوں اپنے بھرا دا غلام ہو سیں،

پر جڈاں تیڈی بے قراری وَدھ ویسی

تاں ٹوں اوندی غلامی دیاں رنجیراں تروڑ گھتیں۔“

ایندے بعد عیصو دے دل وچ حضرت یعقوب واسطے بعض پئے گیا کیوں جو اوندے خیال وچ حضرت یعقوب اوندا حق مار گھدا ہا۔ عیصو سُچیندا رہا گیا جو ”ابے دے مرٹ دے ڈھہڑے نزیک ہن۔ ایندے بعد یہ یعقوب کوں مار گھتیساں۔“ جڈاں بی رفقہ کوں اپنے وڈے پتر عیصو دی نیت دا پتا لگاتاں اپنے چھوٹے پتر حضرت یعقوب کوں سڈ کے آکھیں: ”ڈیکھ! عیصو تیکوں قتل کر کے بدلا گھنٹ دے چکر وچ ہے۔ ایں واسطے میدا پتر! ٹوں میدا پتر! گالہ من اتے خاران دو اپنے مامے لابن دے کوھ دڑک ونج۔ جے شیں تیڈے بھرا دی کا وڑ ٹھڈھی شیں تھیندی او شیں اتحائیں گزار۔ جیر ہے ویلے اوندی کا وڑ دی بھا وسم ویسی اتے جیر ھا گجھ تیں اوندے نال کیتے او کوں بھل ویسی تاں میں تیکوں اٹھو سڈوا گھنساں۔ اتحاں کہیں ڈیہہ ایہ نہ تھیوے جو یہ ششائ پیانیں کوں ونجا ہواں۔“

حضرت یعقوب دا اپنے مامے لابن دے پاسے ونجھ

بی بی رفقہ حضرت اسحاق کوں آکھیا: ”میں حتیٰ قوم دنیں عورتیں یعنی عیصو دنیں پیانیں ذالیں کلؤں لک ک تھی پتی ہاں۔ انہیں تاں میدا جیوٹ حرام کر ڈیتے۔ جے یعقوب وی اتحائیں حتیٰ قوم دنیں چھوہریں وچوں کہیں نال شادی کر گھدی تاں میدے جیوٹ دی کیا چس رہ ویسی؟“

حضرت اسحاق، حضرت یعقوب کوں سڈوا یا۔ دعا سلام دے بعد انہیں کوں تاکید کیتو نے: ”ٹوں کنعانی چھوہریں وچوں کہیں نال شادی نہ کریں، بلکہ ایویں کر فوراً اپنے نانے بٹوئیں دے گھر فدان ارام لگا ونج! اتحائیں اپنے مامے لابن دے دھیریں وچوں کہیں نال شادی کر گھنی۔ قادر مطلق تیکوں برکتاتاں ڈیوے، ودھاوے بھلاوے اتے تیں کلؤں ہوں سارے قبیلیں والی یک وڈی قوم بن ونجے۔ جیر ھیاں برکتاتاں رب العزت تیڈے ڈاڈے ابراہیم کوں بخشیاں شالا او تیکوں اتے تیڈے بعد تیڈی آل آولاد کوں بخشئے تاں جو لیہو نلک جیر ھا رب العزت تیڈے ڈاڈے ابراہیم کوں بخشیا اتے جیندے وچ ٹوں ہٹتیں پر دیسی تھی گزریندا پیا ہتھیں تیڈی ملکیت تھی ونجے۔“ یس حضرت اسحاق حضرت یعقوب کوں فدان ارام دو روانہ کیتا جھھاں لابن رہندا ہا جیر ھا ارام دے رہنے والے بٹوئیں

دا پتھرا، حضرت یعقوب اتے عیصو دی ماء بی بی رفقہ دا بھرا ہا۔

عیصو دا یک بی شادی کرنا

عیصو گوں پتا لگا جوابے سینیں یعقوب کوں دعا نیں ڈے کے فدان ارام والے پاسے شادی کرنا واسطے روانہ کیتے اتے ایہ وی جو دعا نیں ڈیندے ویلے او گوں تاکید کیتی ہے جو ”توں کنعانی چھوہریں وچوں کہیں نال نہ شادی کریں۔“ ایہ وی پتا لگیں جو حضرت یعقوب ماء پُو دی فرمائی برداری کریں ہوئیں فدان ارام دو لگے وی گے ہن۔ تاں عیصو گوں احساس تھیا جو کنunanی چھوہریں میڈے ابے گوں چنگیاں نیں لگدیاں، ہیں واسطے او اپٹے چاچے حضرت اسماعیل دے کولھ ٹرپگیا اتے انہیں دی دھی محلت نال شادی کر کے گھر گھن آیا۔ محلت بنایو طدی بھیں ہئی۔

بیت ایل وِج حضرت یعقوب دا خواب ڈیکھن

حضرت یعقوب پر شیع کنوں روانہ تھی کے خاران دے پاسے ویندے پئے ہن۔ رستے وِج یک جاہتے انہیں گوں رات پئے گئی۔ انہیں اتحاؤں دے پتھریں وچوں یک پتھر چا کے سرہاٹے وانگوں سر تلے رکھیا اتے اتحائیں سُمح ٹھے۔ ول خواب وِج پئے پیدن جوزین کنوں گھن کے اسماں نیں یک پوڑی بٹی کھڑی ہے جیندے اتے فرشتے لہندے چڑھدے کھڑن۔ ول اُتوں اللہ سینیں دی اواز آئی: ”میں رب العالمین ہاں جیکوں ابراہیم تیڈا ڈاڈا وی منیندا اتے اسحاق تیڈا والد وی منیندے۔ ایہا زین جیندے اتے ٹوں سُتا پتھیں میں تیکوں اتے تیڈی آل اولاد گوں ڈیساں۔ تیڈی آل اولاد گردے ذریں وانگوں بے شمار تھی ویسی اتے چارے پاسے کھنڈ پنڈ ویسی۔ دنیا دیاں ساریاں قوماں تیڈے اتے تیڈی نسل دے وسیلے برکت پیسیں۔ ڈیکھ! بھاویں ٹوں جتھاں وی ونجیں میں تیڈے نال ہاں اتے تیڈی رکھوالي کریساں۔ میں تیکوں والا ہیں نلک وِج گھن آؤساں۔ جیرحا وعدہ میں تیڈے نال کیتے او گوں ضرور پورا کریساں۔ میں ہمیشہ تیڈے نال نال رہویساں۔“

ول حضرت یعقوب دی اگھ کھل گئی۔ اچاں رات ہئی۔ انہیں دل وِج آکھیا: ”یقینا ایں جاہتے اللہ سینیں موجود ہے، پر میکوں تے ایں گا لھ دا پتا ای کینا ہا۔“ انہیں ڈر کے آکھیا: ”ایہ کجھی ڈر اکلی جاہ ہے۔ اتحاں یقینا رب العزت دا گھر اتے اسماں دو ونجیں دا دروازہ ہے۔“

حضرت یعقوب سویرے سویرے اٹھیے۔ اون جاہ کوں یاد رکھن واسطے ہوں پتھر کوں اٹھائیں کھڑا کر کھڑا یونے جیکوں سرہائے والگوں سرتے رکھی پئے ہن۔ ول اون پتھر دے سرے تے زیشون دا تیل سٹ کے اوکوں رب العِزَّت دے نال نال سنُوب کر کھڑا یونے اتے این جاہ دا نان بیت ایل یعنی ”رب العِزَّت دا گھر“ رکھیونے۔ پہلے این مقام دا نان لوز ہا۔ ول انہیں اٹھائیں رب العِزَّت دے نال قول اقرار کیتا: ”بے شک ٹوں میدے نال ہئیں اتے این سفر وچ میدے رکھوالي کریندا رہ ویسیں اتے میکوں روٹی کپڑا پلیندا رہ ویسیں۔ جڈاں میں خیر خوشی نال صحیح سلامت ابے سنتیں دے کولہ اپنے گھر ول آوساں، تاں جیرھا کجھ تیں میکوں بخشیا ہو سی انہیں ساریں چیزیں وچوں ڈھواں حصہ ضرور میں اٹھاں تیڈے گھر وچ آن ڈساں جیکوں یاد رکھن واسطے میں ایہ پتھر کھڑا کر کھڑا تے۔“

حضرت یعقوب دا اپنے ماں لابن دے گھر پہنچن

حضرت یعقوب سفر کریندے ہوئے آخر کار نلک کنعان دے مشرقی پاسے وچ پہنچ۔ اٹھاں انہیں میدان وچ یک کھوئی ڈٹھکی جیندے نزدیک بھیڈیں پکریں دے تراۓ اجڑی سیٹھے ہن۔ آجڑی یں کھوئی کنوں اپنے آجڑیں کوں پائیں پلیندے ہن۔ اون کھوئی دے مونہہ تے پتھر دا یک وڈا پڑلا تھا۔ جیرھے ویلے سارے آجڑی اٹھاں کٹھے تھی ویندے ہن تاں مل کے اوکوں اٹھو ہئیندے ہن اتے اپنے اجڑ کوں پائی پلیندے ہن۔ بعد وچ پتھر دے اون پڑ کوں کھوئی دے مونہہ تے والا کھو ڈیندے ہن۔

حضرت یعقوب آجڑیں کنوں پچھیا: ”بھر اوو! ٹساں کٹھاں رہندے ہوئے؟“ انہیں جواب ڈتا: ”اساں اٹھائیں خاراں وچ رہندے ہیں۔“ ولا پچھیو نے: ”کیا ٹساں تھور دے پوتھے لابن کوں چاندے ہوئے؟“ انہیں جواب ڈتا: ”جمی ہا۔“ حضرت یعقوب آکھیا: ”انہیں دو خیر سلا تاں ہے؟“ انہیں جواب ڈتا: ”جمی ہا۔ اتے او ڈیکھ! اوندی دھی راجیلہ اپنے اجڑ دے نال اندی پئی ہے۔“ حضرت یعقوب انجھائیں نال گالھیں کریندے ہوئیں آکھیا: ”اچاں تاں ڈھیر سارا ڈینہہ کھڑے۔ فی الحال آجڑیں دے کٹھے تھیوں دا ویلاتاں کینی تھیا۔ ٹساں اپنے آجڑیں کوں پائی پلا کے چراوٹن واسطے والا گھن وچو۔“ انہیں آکھیا: ”جے مئیں سارے آجڑی کٹھے نہ تھی وچن او مئیں اساں ایوں کر مئیں سگدے کیوں جو پتھر دا یہ پڑا تھی باری ہے جو اساں سارے مل کے ایکوں کھوئی دے مونہہ کوں ہئیندے ہیں، ول آجڑیں کوں پائی پلیندے ہیں۔“

حضرت یعقوب اچاں اُتحانیں آجڑئیں نال ایہے گاہیں کریندے کھڑے ہن تاں بی بی راجیلہ اپنے اجڑ نال اُتحانیں آپاچنجی۔ جیر ہے ویلے حضرت یعقوب اپنی ملیر بی راجیلہ کوں اتے اپنے نامے لابن دے اجڑ کوں ڈٹھاتاں کلہیں ونج کے پتھر دے پڑ کوں گھوئی دے موہہ کنوں ہٹا چھوڑیو نے اتے اجڑ کوں پائی پلوا گھدو نے۔ ول بی بی راجیلہ کوں ملنے تاں خوشی کنوں انہیں کوں روؤٹ آگیا۔ آکھیو نے: ”تیدا ابا میڈا ماما تھیندے، میں تیدی بُوا رفقہ دا پتر یعقوب ہاں۔“ تاں بی بی درک کے اپنے ابے کوں ونج ڈسایا۔

جیر ہے ویلے لابن کوں اپنے بھٹیجے حضرت یعقوب دا پتا لگا تاں ملٹ واسطے جلدی جلدی ٹردا آیا۔ گلکڑی پا کے انہیں دا سر چھیں اتے گھر گھن گیا۔ ول حضرت یعقوب او کوں حال حوال ڈتا۔ لابن آکھیا: ”توں تاں میڈے اپنے جگردا ٹکڑا ہئیں۔“

حضرت یعقوب دی بی بی لیاہ اتے بی بی راجیلہ نال شادی تھیوں

حضرت یعقوب کوں اُتحانیں رہنڈیں ہوئیں مہینہ تھی گیا ہا، ول لابن حضرت یعقوب کوں آکھیا: ”بے شک ٹوں میڈا بھٹیجا ہئیں، پر ایندا مطلب ایہ تاں ٹسیں جو توں مفت وِچ میڈی خدمت کریندا رہ ونجیں؟ میکوں ڈسا جو میں تیدی خدمت دے بدے وِچ تیکوں کیا ڈیواں؟“

لابن دیاں ڈو دھیریں ہن۔ وڈی داناں لیاہ اتے چھوٹی داناں راجیلہ۔ بی بی لیاہ دیاں اکھیں سوہیاں ہن، پر بی بی راجیلہ ہر طرح نال ڈاڈھی سوہٹی ہتی۔ حضرت یعقوب بی بی راجیلہ تے فدا ہن۔ ایں واسطے انہیں آکھیا: ”بے شسان راجیلہ دی شادی میڈے نال کرٹ دی حامی بھرو تاں میں ست سال تھاڈی خدمت کریندا رہ ویساں۔“ لابن آکھیا: ”ٹھیک ہے۔ میکوں ٹیں کٹوں گوئی بیا چنگاں ہے؟“ بی بی راجیلہ کوں حاصل کرٹ واسطے حضرت یعقوب ست سال خدمت کیتی، پر مجبت وِچ انہیں کوں ایہ عرصہ ست ٹھہراڑیں والگوں لگا۔

ایندے بعد حضرت یعقوب مامے کوں آکھیا: ”ہٹ میڈی شادی کرو کیوں جو ست سال پورے تھی گے ہن۔“ تاں لابن اُتحودے سارے لوکیں کوں کانڈھے ڈتے اتے شادی کر ڈش۔ لابن اپنی بانخی بی بی زلفہ وی اپنی دھی دی خدمت واسطے نال ڈلی۔ شادی والی رات بی بی راجیلہ دی جاہ تے لابن اپنی وڈی دھی بی بی لیاہ کوں حضرت یعقوب دی گنووار بٹا ڈتا اتے گھوٹ گنوار کٹھے سئے۔ سویرے جیر ہے ویلے حضرت یعقوب ڈٹھا جو رات راجیلہ دی جاہ تے

میڈی کنوار لیاہ ہتی تاں لابن دے کولھ ونج کے آکھیوں: ”شسان میڈے نال ایہ کیا کیتے؟ کیا میں اتنا عرصہ ٹھاٹھی خدمت راحیلہ دے واسطے نئیں کریںدا رہ گیا؟ ول شسان میڈے نال ایں کیوں کیتے؟“ لابن جواب ڈھاتا: ”حوالہ رکھ! اصل وج گالھ ایہ ہے ساڑے نلک دا ایہ رواج کینی جو وڈی کنوں پہلے چھوٹی دی شادی کر ڈیووں۔ ایندا ستوواڑہ پورا تھیوے ول میں راحیلہ دی شادی وی تیڈے نال کر ڈیساں۔ پر اوندی خاطر تیکوں ست سال پے میڈی خدمت کرنی پوسی۔“

حضرت یعقوب ایہ گالھ من گھدی۔ جڈاں ستوواڑہ پورا تھی گیا تاں لابن اپنی چھوٹی دھی بی بی راحیلہ دی شادی وی انہیں نال کر ڈھی۔ اتے اپنی بانھی بی بی بہہ وی اپنی دھی بی بی راحیلہ دی خدمت واسطے نال ڈھی۔ تاں حضرت یعقوب بی بی راحیلہ دے کئھے وی ونج سُستے۔ بی بی راحیلہ انہیں گوں بی بی لیاہ کنوں ڈھیر پیاری لگدی ہتی۔ ول اوست سال پے اپنے ماں دی خدمت کریںدا رہ گے۔

حضرت یعقوب دے پالیں دا جاؤں

الله سنتیں ڈھا جوبی بی لیاہ گوں پے دا پیار نئیں ملیا تاں بی بی گوں اولاد دے قابل بٹائیں، پربی بی راحیلہ اولاد کنوں محروم رہ گئی۔ بی بی لیاہ گوں پیٹ تھی گیا۔ ول اوگوں پتر چایا۔ بی بی اوندانان رو بن یعنی ”ڈیکھو! یک پتر“ رکھیا۔ بی بی لیاہ سوچیا: ”کیوں جو اللہ سنتیں میڈے ڈکھ دو ڈھے، ہیں وجہ کنوں ہٹنے میں اپنے پے گوں پیاری لگسان۔“ بی بی لیاہ گوں والا پیٹ تھی گیا۔ ول پتر چایس۔ تاں بی بی سوچیا جو ”الله سنتیں میڈی دھاں سُٹ گھدی ہے جو میڈے نال پیار نئیں کیتا گیا۔ ایں واسطے میکوں بیا وی پتر بخیشا ہس۔“ ہیں وجہ کنوں بی بی اون پتر دناناں شمعون یعنی ”سُٹ گھدی“ رکھیا۔ والا پیٹ تھی گیا۔ ول وی پتر چایا۔ تاں بی بی لیاہ سوچیا جو ”ہٹنے ایں دفعہ میڈے پے دا دل میڈے نال لگپ ویسی کنوں جو میں کنوں اوندے ترانے پتر جین۔“ ایں واسطے بی بی اون پتر دناناں لیوی یعنی ”لگپ ونجھن“ رکھیا۔ بی بی لیاہ گوں والا پیٹ تھی گیا اتے چو تھا پتر چایا۔ تاں بی بی اپنے دل وج آکھیا: ”الله سنتیں بے شک وڈنیں شانیں والا ہے۔“ ایں واسطے اون پتر دناناں یہودہ یعنی ”حمد“ رکھیں۔ ایندے بعد ولا گھ عرصے نئیں بی بی لیاہ گوں پال نہ ٹھے۔ جڈاں بی بی راحیلہ ایہ ڈھا جو میکوں اولاد نئیں پتی تھیندی تاں بی بی گوں اپنی پہاچ نال جیرھی اوندی وڈی بھیں وی ہتی حسد تھیوں لگپ پیا۔ ول بی بی راحیلہ حضرت یعقوب گوں آکھیا: ”میکوں وی اولاد ڈے، نہ تاں میں مرپوساں۔“

ایہ گالہ سُٹ کے حضرت یعقوب گوں ڈاٹھے زور دا غصہ آگیا۔ انہیں اکھیا: ”میں کوئی خدا ہاں جو تیکوں اولاد نہیں پیا ڈیندا۔“ بی بی راحیلہ اکھیا: ”میں اپنی پانچی بی بی بلہہ تیکوں بخشندی ہاں۔ اوندی جیر ہی اولاد تھیسی او گوں میں اپنی جھولی وچ پا گھنساں اتے ایں طرح اولاد والی تھی پوساں۔“ ہیں واسطے بی بی راحیلہ اپنی پانچی بی بی بلہہ دی شادی حضرت یعقوب نال کر ڈلی۔ بی بی بلہہ گوں پیٹ تھی گیا۔ ول او گوں پتھر جایا۔ تاں بی بی راحیلہ سوچیا جو ”رب العزت“ میڈپے حق وچ فیصلہ ڈے ڈتے، میڈپی فریاد سُٹ کے میکوں یک پتھر بخشیا ہس۔“ ایں وجہ کوں بی بی اونداناں دان یعنی ”حق وچ فیصلہ“ رکھیا۔ بی بی راحیلہ دی پانچی بی بی بلہہ گوں والا پیٹ تھی گیا اتے ولا پتھر جائیں۔ تاں بی بی راحیلہ اپنے دل وچ اکھیا: ”میں اپنی پہاچ دے نال زور دی بھیڑی بھری ہاں اتے جیت گئی ہاں۔“ ہیں وجہ کوں بی بی اونداناں نفتالی یعنی ”بھڑن“ رکھیا۔

جڈاں بی بی لیاہ ایہ محسوس کیتا جو میکوں پال جاؤں وچ دیر تھی گئی ہے تاں ایں بی بی وی اپنی پانچی بی بی زلف دی شادی اپنے پے نال کر ڈلی۔ بی بی زلفہ گوں پیٹ تھی گیا۔ ول او گوں پتھر جایا۔ بی بی لیاہ اونداناں جاد رکھیا یعنی ”میڈپی قسمت جاپی۔“ بی بی لیاہ دی پانچی بی بی زلفہ گوں والا پیٹ پتھر جایا۔ تاں بی بی لیاہ سوچیا جو ”عورتاں ہٹ میکوں بختاور آکھسن۔“ ایں واسطے اونداناں آشر یعنی ”بختاور“ رکھیوں۔

ول ایں تھیا جو کٹک کپٹ دے ڈیہماڑتیں رو بن فصل وچ گیا وڈا۔ او گوں اُتحانیں خاص قسم دیاں جڑی پوٹیاں لدھیاں جنہیں دے کھاؤں نال حمل تھیوں دی ٹوٹ ودھدی ہتی۔ او پوٹیاں اُون اپنی ماے بی بی لیاہ گوں آن ڈیتیاں۔ تاں بی بی راحیلہ بی بی لیاہ گوں اکھیا: ”مہربانی کر کے اپنے پتھر دیں جڑی پوٹیں وچوں تھوڑیاں جہاں میکوں ڈے۔“ پر بی بی لیاہ جواب ڈلتا: ”کیا ایہ تھوڑا ہے جو تیں میدا پے میں کنوں گھس گھدے؟ ہٹ میڈپے پتھر دیاں جڑی پوٹیاں وی میں کنوں گھٹ چاہندیں؟“ تاں بی بی راحیلہ اکھیا: ”جے ٹوں جڑی پوٹیاں میکوں ڈیوں چاتاں انہیں دے بدے یعقوب اج دی رات تیڈپے کولہ رہ ویسی۔“ شام گوں جیر ہے ویلے حضرت یعقوب فصل کٹوں و لئے تاں بی بی لیاہ اگوں تے ودھ کے انہیں گوں اکھیا: ”اج دی رات ٹوں میڈپے کولہ رہسیں کیوں جو میں اپنے پتھر دیاں جڑی پوٹیاں ڈے کے اج دی رات واسطے تیکوں گھن گھدے۔“ ایں طرح اور رات حضرت یعقوب بی بی لیاہ دے نال گزاری۔ رب العزت بی بی لیاہ دی دعا سُٹی اتے بی بی گوں پیٹ تھی گیا۔ ایں طرح بی بی لیاہ گوں پنجواں پتھر جایا۔ تاں بی بی

لیاہ سوچیا: ”رَبُّ الْعِزَّةِ مَيْكُوں ایہِ إِنْعَامٌ ڈُتے کیوں جو میں اپنی پانھی اپنے پے گوں بخشن ڈلی ہے۔“ بیس واسطے بی بی اوں پتر داناں اشکار یعنی ”إنعام“ رکھیا۔ جڈاں بی بی لیاہ گوں والا پیٹ تھیا تاں چھیوں پڑھایا۔ ول بی بی سوچیا جو ”رَبُّ الْعِزَّةِ مَيْكُوں قِيمَتِي نِعمَتِ نَالِ نوازیا ہے۔“ ہُنْ میڈا پے میڈے نال رہ ویسی کیوں جو میں کئوں اوندے چھی پتھر پیدا ٹھے ہن۔“ ایں واسطے بی بی لیاہ اوں پتر داناں زبلوں یعنی ”نعمت“ رکھیا۔ کجھ عرصے دے بعد بی بی لیاہ کئوں یک دھمی پیدا ٹھئی جیندا ناں دینہ یعنی ”إنصاف“ رکھا گیا۔

آخر کار رَبُّ الْعِزَّةِ بی بی راحیلہ دیاں دعائیں سُٹ کے بی بی تے کرم دی نگاہ فرمائی اتے ٻال چڻ دے قابل بنا یں۔ ول بی بی راحیلہ گوں پیٹ تھی گیا اتے پتھر جایا۔ تاں بی بی اپنے دل وچ آکھیا: ”رَبُّ الْعِزَّةِ میں کئوں یٹھاں لہا چھوڑے۔“ بی بی راحیلہ اونداناں یوسف، رکھیا جیندا مطلب ہے: ”الله سنتیں میکوں، یا پتروی ڈیوے۔“

حضرت یعقوب دا امیر تھی و نجھن

بی بی راحیلہ کئوں حضرت یوسف دے چاؤں دے بعد حضرت یعقوب اپنے سوہرے لابن گوں آکھیا: ”ہُنْ میکوں اجازت ڈیوو تاں جو میں اپنے وطن تے اپنے گھروں و نچاں۔ میکوں میڈے ٻال پچے نال گھن و نجھن دی وی اجازت ڈیو و جنہیں دی خاطر میں اتنا عرصہ ٹھہاڈی خدمت کریندا رہ گیا۔ جیوں میں دل نال ٹھہاڈی خدمت کیتی ہے، اوویں ششان وی ہُنْ دل نال میکوں و نجھن دی اجازت ڈیوو۔“ تاں لابن آکھیا: ”جے تیکوں میڈا احساس ہے تاں اتحائیں رہ و نجھ کیوں جو میں فال کڈھی ہے اتے میکوں پتا لگے جو الله سنتیں تیڈی وجہ کئوں میکوں برگت بخشی ہے۔“ ولا ایه وی آکھیں جو ”اج کئوں اگوں تے میں تیکوں معاوضہ ڈیندا رہ ویساں جتنا ٹوں آکھیں۔“ حضرت یعقوب آکھیا: ”ششان چنگی طرح چاندے ہوے جو میں ٹھہاڈی کیوں خدمت کریندا رہ گیا اتے کیوں ٹھہاڈے مال گوں سنبحالیا ہم۔ میڈے آوٹ کئوں پہلے ٹھہاڈے کولہ تھوڑا جہاں مال ہا، پر ہُنْ ودھ کے ڈھیر سارا تھی گے۔ جڈاں دا میں آیاں الله سنتیں ٹھاگوں ہوں برگت بخشی ہے۔ ہُنْ میکوں ڈساؤ میں اپنے گھر دا بندوبست کڈاں کراں؟“ تاں لابن آکھیا: ”اپنا معاوضہ ڈس!“ حضرت یعقوب آکھیا: ”ششان میکوں پیا کجھ نہ ڈیوو۔ جے ششان میڈی عرض قبول کریندے ہوے تاں میں والا پہلے والگوں ٹھہاڈا اجڑ پھریندا رہ ویساں اتے انہیں دی سنبحال رکھیساں۔ عرض ایہ ہے جو اج میں و نجھ کے ٹھہاڈے اجڑ کوں ڈیکھسان بھلیساں اتے انہیں وچوں ساریاں بربیساں، گدریاں پکریاں پکرے اتے بھوریاں

بھیڈاں اتے گھنے علیحدہ کر گھنساں۔ بس ایہو کجھ میدا معاوضہ ہو سی۔ اپوں تے ٹشاں جڈاں میدے نال معاوضے دا حساب کریسو تے میدی ایمانداری دا پتا ایں لپکی ہے میدے کوٹھ کوئی بھیڈیا پکری انہیں رنگیں کٹوں علاوہ ہوئی تے میں ٹھاڈا چور ہوساں۔ ”تاں لابن آکھیا: ”جیویں تیں آکھنے میکوں منظور ہے۔“

پر لابن خود آپ ہوں ڈینہ ونج کے برے اتے گدرے پکرے پکریاں یعنی اوچنہیں کوں چڑے یا کالے چٹک یا گدر بہن اتے ساریاں بھوریاں بھیڈاں آنچھ کر کے انہیں کوں اپنے پتریں دی نگرانی وچ ڈے ڈتا۔ ول اُوں اپنے اتے حضرت یعقوب دے آجریں دے درمیان تراۓ ڈینہ دا فاصلہ مقرر کیتا۔ ایندے بعد حضرت یعقوب اپنے سوہرے دے باقی اجرکوں پھریندے رہ گے۔ ول حضرت یعقوب سفیدہ، ڈام اتے چناریاں ساویاں لڑیاں کپ کے انہیں دے اتے گدر چھلنے تاں لڑیں دی سفیدی ظاہر تھی گئی۔ ول انہیں او لڑیاں کھاڈیں اتے آڈیں دے وچ رکھ ڈیاں جتھاں اجر پالی پیوں اندے ہن تاں جو پائی پیندے ویلے جو او گبھن تھیوں تاں ایہ لڑیاں انہیں دے اکھیں دے سامنے ہوؤں۔ انہیں لڑیں دے سامنے گبھن تھیوں دی وجہ کٹوں انہیں گدرے اتے برے پھل چٹنے۔ ابھ پھل حضرت یعقوب لابن دے اجر و چوں اپنے واسطے نکھیر گھندے ہن۔ موٹے تازے مال دے لگن دے ویلے حضرت یعقوب او لڑیاں کھاڈیں وچ رکھ ڈیندے ہن تاں جو مستی دے ویلے او لڑیاں انہیں دے اکھیں دے سامنے ہوؤں۔ پر سنکے سڑے مال دے لگن دے ویلے انہیں لڑیں کوں کھاڈیں وچوں چاگھندے ہن۔ ایں طرح سکا سڑیا مال لابن دا اتے موٹا تازہ مال حضرت یعقوب دا تھیندا گیا۔ ہیں طریقے نال حضرت یعقوب دے اجر و دھدے گے اتے اوہوں سارے اٹھیں، گپتیں، پانھیاں اتے پانھتیں دے مالک بن گے۔

حضرت یعقوب داماں کٹوں چوری نکلنے

حضرت یعقوب سُلیماں لابن دے پتر و دے ایدن جو ”یعقوب ساڈے والد دا مال و لھیٹ کے ایہ ساری دولت کٹھی کیتی ہے۔“ اتے ایہ وی ڈھنس جو مامے لابن دا رُویہ ہٹ میدے نال پہلے وانگوں نتھیں رہ گیا۔ تڈا ہوں اللہ سنتیں حضرت یعقوب کوں فرمایا: ”ٹوں اپنے پتو ڈاڈے دے نلک دو اپنے رشتے داریں دے کوٹھ ول ونج اتے میں تیڈے نال ہوساں۔“ تاں حضرت یعقوب بی بی راجحہ اتے بی بی لیاہ کوں اتحانیں سڈوا گھدا جتھاں او میدان وچ اجر ٹکائی پئے ہن۔ انہیں کوں آکھیوں: ”میں ڈیدارہ وینداں جو ہٹ ٹھاڈے والد دا رُویہ میدے نال پہلے وانگوں نتھیں رہ گیا، پر

جیکوں میں اتے میدا والد منیندے ہیں او خدا میدے نال ہے پیسا۔ ٹشاں چنگی طرح چاندیاں ہوئے جو جتنا کر سپلدا ہم میں ہبادے والد دی خدمت کیتی ہے۔ پر ہبادے والد میدے نال چنگاں نہیں ورتیا۔ اول ڈاہ دفعہ میدا معاوضہ تبدیل کیتے، پر رب العزت اون کئوں میدا نقصان نہیں تھیوں ڈتا۔ جے اون آکھنے: بربارے تیدا معاوضہ ہن، تاں سارا مال بربارے جھن پئے گے اتے جے اون آکھنے: گدرے تیدا معاوضہ ہن، تاں سارا مال گدرے جھن پئے گے۔ ایں طرح رب العزت اپنی قدرت نال ہبادے والد دا مال میکوں ڈے ڈتے۔ اجڑے لگن والے ہبادیں یہن خواب ڈھنا جو اجڑکوں بربارے اتے گدرے چھیلے لیندے پئے ہن۔ تڈا ہوں خواب وچ یک فرشتے میکوں سڈ ماریا: 'یعقوب! یہن جواب ڈتا: 'جی نہیں! اون آکھیا: رب العزت فریندے: "غور نال ڈیکھ! جو اجڑکوں لاوٹ والے ایہ سارے چھیلے بربارے اتے گدرے ہن کیوں جو جیرھا کجھ لابن تیدے نال کریںدا رہ گے یہن او سب کجھ ڈدا رہ گیاں۔ یہن او ہو خدا ہاں جیں بیت ایل وچ تیکوں ڈکھالی ڈتی ہتی جتحاں تین پتھر کوں کھڑا کر کے اوندے سرے تے ریثون داتیل سیا اتے جتحاں تین میدے نال قول اقرار کیتا۔ بس ہن جلدی نال اٹھوں نکلن دی کراتے اپنے وطن دو ول ونج۔" تاں بی بی راحیله اتے بی بی لیاہ انہیں کوں آکھیا: "کیا ساڈے والد دے گھروچوں ساڈا کوئی حق کینی؟ کیا اون ساکوں بیگانہ نہیں والگوں نہیں سمجھیا؟ جو ساکوں ونج کے ساڈا مل وی کھا گے۔ ایں واسطے جیرھی دولت رب العزت ساڈے والد کئوں کھس کے ساکوں ڈتی ہے او ساڈی اتے ساڈے پالیں دی ہے۔ بس جیویں رب العزت تیکوں فرمائے اوویں کر۔"

تاں حضرت یعقوب تیاری کر کے اپنے پالیں پچیں کوں اٹھیں تے چڑھایا۔ اپنے سارے سامان اتے مال سمیت جیرھا انہیں فدان ارام وچ کٹھا کر گھدا اپنے والد حضرت اسحاق دے کوله ونجن واسطے نلک کنعاں دروانہ تھی پئے۔ روانہ تھیندے ویلے بی بی راحیله اپنے والد دے گھروچوں خاندانی محسے چوری چانی گئی کیوں جو لابن اون ویلے اپنے بھیڈیں دی ان گترواٹن واسطے پاہر گیا ہویا۔ حضرت یعقوب اپنے سوہرے لابن کوں پسیے بغیر چوری چوری نکل گے۔ انہیں جلدی جلدی اپنے سارے مال بندی سمیت دریائے فرات پار کر کے جلعاد دے پہاڑی علاقے والے پاسے رخ کیتا۔

لابن دا حضرت یعقوب دے پچھو آؤٹ

لابن کوں تریکھے ڈیپہہ ونج پتا لگا جو حضرت یعقوب چوری نکل گئے ہن۔ تاں اُوں اپنے رشتے داریں کوں نال گھن کے حضرت یعقوب دا تیچھا کیتا اتے ستویں ڈیپہہ جلعاد دے پہاڑی علاقے وچ انہیں دے نزدیک ونج پہنچا۔ پر رب العِزَّت رات کوں خواب وچ لابن کوں فرمایا: ”خبردار! ٹوں یعقوب نال کوئی بد سلوکی نہ کریں۔“ لابن حضرت یعقوب دے کولہ ونج پہنچا۔ حضرت یعقوب جلعاد دے پہاڑی علاقے وچ اپنا دیرہ لئی پئے ہن۔ این واسطے لابن وی اپنے رشتے داریں سمیت اتحائیں ونج دیرہ لایا۔ لابن حضرت یعقوب کوں آکھیا: ”ئیں میڈے نال ایہ کیا کیتے؟ میکوں دھوکا ڈے کے میدینیں دھیریں کوں ایویں گھدی آئیں جیویں جنگ وچوں تیڈے ہتھیں آیاں ہوون! تیکوں چوری نکلن دی کیا ضرورت ہسی؟ ٹوں میکوں ڈسیں ہاتاں میں تیڈے سہرے گوا کے، دوں دماں وچوا کے تیکوں خوشی نال روانہ کراں ہا۔ کیا ئیں ایہ عقل والا کم کیتے جو ویندے ویلے میکوں اپنیں دھیریں اتے ڈوہتریں دے سروی نوھی چینٹ ڈتے؟ این ویلے میں تیڈے نال جو کجھ چاہاں کر سکداں، پر کل رات اُوں خدا جیکوں ٹوں اتے تیڈا والد منیندے ہوئے میکوں آکھنے: ”خبردار! ٹوں یعقوب دے نال کوئی بد سلوکی نہ کریں۔“ خیر، ہن تاں ٹوں ویندا پئیں کیوں جو اپنے والد دے گھر واسطے ہوں مونجھا ہتھیں، پر ٹوں ایہ ڈسا جو میدے خاندانی محسمے کیوں میڈے گھر وچوں چوری چاتی آئیں؟“ تاں حضرت یعقوب پولتے: ”چوری تاں میں ایں واسطے نکلیاں کیوں جو میدے دل وچ ڈرہا۔ میں سوچتے متناں ٹساف زبردستی اپنیاں دھیریں میں کئوں کھس گھنو۔ باقی جے ٹھاڈے خاندانی محسمے اتحاد کہیں دے کولہ وی لبھ پوون تاں اوندا خون ٹھاڈے اتے روا ہے۔ انہیں سارے بھراویں دے سامنے ڈیکھ گھنو۔ جے ٹھاڈی کوئی وی چیز میدے کو لھوں نکلے تاں چا گھنو۔“ حضرت یعقوب کوں پتا گینا جو بی راجیلہ ایہ خاندانی محسمے چوری چاتی آئی ہے۔

تاں لابن حضرت یعقوب، بی بی لیاہ اتے ڈیاں بانختیں دے خیمیں وچ ونج کے او خاندانی محسمے گولے، پر اتحاد نہ لجھنے۔ ول او بی بی راجیلہ دے خیسے وچ ڈریا۔ پر ایں کئوں پہلے بی بی راجیلہ انہیں خاندانی محسمیں کوں چا کے کچاوے وچ ونج رکھا اتے آپ انہیں دے اتے چڑھ پیٹھی۔ لابن انہیں دے خیسے وچ گلیندا رہ گیا۔ اتحاد کیا لبھتا ہا؟ تاں بی بی راجیلہ آکھن لگی: ”ابا سستیں! ناراض ن تھوا ہے۔ میں انہیں ڈیہاڑیں اٹھی کے ٹھاڈو آوٹ دے قابل کینی۔“ بس لابن گوں گوں تھکا، پر خاندانی محسمے اُوکوں کتھاؤں نہ لجھنے۔

ول تاں حضرت یعقوب کوں ڈاڈھے زور دا غصہ آگیا اتے لابن دے نال زور دا جھیرا لایو نے۔ انہیں لابن کوں

اکھیا: "آخر میڈا قصور کیا ہے؟ میں تیڈا کیرھا گناہ کیتے جو درک تے میکوں پچھو آن ہتھ گھٹی؟ تیں میڈے سارے سامان دی تلاشی گھن گھدی ہے۔ جیرھی چیز چوری دی لدھی میڈے اتے اپنے انہیں سارے بھراویں دے سامنے آن رکھ! انصاف ایہے کرین۔ ڈیکھ! میں پورے ویہہ سال تیڈی خدمت وچ رہ گیا۔ کڈاہیں تیڈی گوئی بھیڈیا پکری ترپی ہئی؟ یا تیڈے اجڑدا گوئی گھٹایں کھا گیا ہم؟ جے گوئی بھیڈیا پکری جنگلی جانوریں چیر پاڑ سئی تاں میں اوکوں تیڈے کوھ نہ چا آندا، بلکہ اوندا نقصان آپ پورا کریندا رہ گیا۔ جے گوئی بھیڈیا پکری ڈیہہ گوں یا رات گوں وی چوری تھی گئی تاں او تیں میں کٹوں دھر گھدی۔ میڈا حال تاں ایہ ہا جو ڈیہہ گوں گرمی اتے رات گوں سردی وچ مردا ہم۔ میڈے نیں اکھیں دی تند را ڈگئی ہئی۔ ایں طرح ویہہ سال میں تیڈی خدمت وچ گزارئے ہن۔ چوڈاں سال تیڈا اجڑ پھرائے تیڈے نیں ڈپائیں دھیریں دی خاطر اتے چھی سال معاوضے وچ، جیکوں ڈاہ دفعہ ٹوں تبدیل کریندا رہ گئیں۔ جے خدا جیکوں میڈا ڈاہا ابرا ہیسم مینندابا، میں اتے میڈا والد وی مینندے بیں، میڈے نال نہ ہوندا تاں ہٹ ٹوں میکوں خالی ہتھ کڈھ چھوڑیں ہا۔ رب العزت میڈے ڈکھ اتے میڈی محنت گوں ڈیکھ کے کل رات تیکوں ڈر کا ڈتے۔"

حضرت یعقوب اتے لابن دے درمیان معاہدہ

حضرت یعقوب کوں لابن اکھیا: "ایہ دھیریں وی میڈیاں ہن اتے انہیں دے ہاں وی میڈے ہن۔ ایہ اجڑ وی میڈے ہن، بلکہ ایہ جیرھا کجھ وی تیکوں نظردا پئے سب کجھ میڈا ہے۔ پر میں اپنیں دھیریں اتے انہیں دے ہاں میں نال کیا کرسکدا؟ لہذا استاں ہٹ آپس وچ معاہدہ کر گھنوں اتے ایں معاہدے دا نشان تیڈے میڈے درمیان گواہی دا شہوت رہ ویسی۔" حضرت یعقوب یاد رکھنے واسطے یک پتھر کوں چا کے کھڑا کر کھڑایا۔ ول رشتے داریں گوں آکھیوں: "پتھر کٹھے کرو!" تاں انہیں پتھر کٹھے کر کے یک بُرجی بنائی۔ ول اتحانیں بُرجی دے نال ہہ کے روٹی کھادھونے۔ لابن اوس بُرجی دا نال اپنی زبان وچ "یجر شاہد و تھا" اتے حضرت یعقوب اپنی زبان وچ اوندا نال "جلعاد" رکھیا۔ انہیں ڈپائیں دا مطلب ہے: "گواہی دی بُرجی۔" لابن اکھیا: "ایہ بُرجی اج کٹوں اگبوں تے تیڈے میڈے درمیان گواہی دا نشان ہوسی۔" ہیں واسطے اوس بُرجی دا نال "جلعاد" پک گیا۔ ایں جاہ دا نال مصفی یعنی "نگہبانی دی بُرجی" وی رکھیا گیا کیوں جو لابن اکھیا: "ساؤے جدا تھیوٹ دے بعد اللہ سنتیں تیڈے اتے میڈے اُتے اپنے کرم دی نگاہ فرمائی رکھے۔" جے تیں میڈے نیں دھیریں گوں ڈکھ ڈتا یا انہیں تے پہا جیں سئیوں تاں بھاویں ڈکھن والا گوئی وی نہ ہووے، ول وی یاد

رکھیں جو میدپی طرفون خدا ڈپدا پیا ہوسیا۔ ہن اپے ایں برجی گوں ٹیکھ کے یاد رکھن واسطے اُوں پتھر گوں ٹیکھ جیکوں میں اپنے اتنے تیڈے درمیان حد مقرر کیتے۔ ایہ برجی اتنے ایہ کھڑا پتھر ایں گالہ دی نشانی ہو سن جونہ میں تیکوں نقصان پہنچاؤں دے ارادے نال ایں ڈھیر کنوں اگوں تے تیڈے پاسے ودھسائ اتنے نوں میکوں نقصان پہنچاؤں دے ارادے نال ایں برجی اتنے ایں کھڑے پتھر کنوں اگوں تے میدے پاسے ودھسیں۔ تیڈے ڈاپے ابرا ہیسم دا اتنے میدے ڈاپے تھوردا گدا ساپے درمیان منصف ہووے۔ ”تاں حضرت یعقوب خدادی قسم چاتی جیکوں انہیں دے والد حضرت اسحاق وی منیندے ہن۔ ول حضرت یعقوب اُوں پہاڑی مقام تے قربانی دے طور تے یک جانور ذبح کیتا اتنے رشتے داریں گوں روٹی کھاؤں دی دعوت ڈتوں۔ روٹی کھا کے رات انہیں اتحانیں گزاری۔ سویرے سویرے لابن اٹھیا، فرشتیں دھیریں اتنے ڈوہتریں دے سرچھتے اتنے انہیں گوں دعاں ڈے کے پچھوٹے اپنے گھر دو روانہ تھی پیا۔

وڈے بھرا گوں ملٹ واسطے حضرت یعقوب دایماری کرڻ

حضرت یعقوب وی اگوں تے روانہ تھی پئے۔ رستے وچ فرشتیں دی یک ٹولی نال انہیں دا آمٹا سامنا تھیا۔ فرشتیں گوں ٹیکھ کے آکھیوں: ”ایہ تاں رب العزت دی ٹولی ہے۔“ ایں واسطے اُوں جاہ دا نان محنانم رکھیوں۔ ول حضرت یعقوب ایں کیتا جو اپنے اگوں اپنے بھرا عیصو دو نلک ادوم وچ قاصد روانہ کر ڈتوں۔ انہیں گوں سمجھا چھوڑیوں: ”میدے بھرا عیصو گوں ایں اکھا ہے جو ٹہباڈے پانھے یعقوب آکھئے: آقا! میں ہن شتیں مامے لابن دے کو لہ رہ گیاں۔ میدے کو لہ گوں، ڈاند، گلپا، بھیڈاں، پکریاں، پانھیاں اتنے پانھے ہن۔ میں ایہ پیغام اپنے آقا دو ایں واسطے بھیندایاں جو میدے اتنے ٹہباڈے کرم دی نگاہ تھیوے۔“

جیرھے ویلے قاصد اٹھو تھی کے حضرت یعقوب دے کو لہ ول آئے تاں ڈسایوں نے جو ”اسماں ٹہباڈے بھرا عیصو دے کو لھوں تھی آئے ہیں۔ او چار سو آدمیں گوں نال گھن کے ٹہما گوں ملٹ واسطے اندا پئے۔“ تاں حضرت یعقوب گوں ڈاڈھا ڈر لگن پئے گیا اتنے ہوں پریشان تھی گے۔ ول انہیں ایں کیتا جو اپنے آدمیں، بھیڈیں پکریں، گوں ڈاند اتنے اٹھیں دیاں ڈوٹولیاں بٹایاں۔ انہیں سوچیا جو ”جے عیصو حملہ کروی ڈتا تاں یک ٹولی ماری ویسی، ڈو جھی تاں بچ کے بھج ویسی۔“

ول حضرت یعقوب دعا متنگی: "اللہ سائیاں! میدا ڈا ڈا تیکوں منیندا رہ گے۔ میدا ابا تیکوں منیندا۔ اللہ سائیاں!
 یئن میکوں فرمایا ہا: اپنے نلک اتے اپنے رشتے داریں دو ول ونج اتے یئن تیکوں ودھیساں پھلیساں۔ ٹوں بہوں
 رحمتاں اتے مہربانیاں اپنے ایں بندے تے کریندا آئیں۔ یئن تاں انہیں وچوں یک دے وی لائق کینا ہم۔ جڈاں
 یئن دریاۓ اردن دے پار گیا ہم تاں میدا کو لہ صرف میدا غصا ہئی۔ پراج اتنا زیادہ مال ہے جو ڈوٹولیاں بٹائی
 کھڑاں۔ یک مہربانی میدا اتے پی فرما جو میکوں میدا بھرا عیصو دے چنگل کنوں بچا گھن۔ میکوں ڈر ہے جو او آ
 کے میکوں میدا پالیں بچیں سمیت مارنہ گھتے۔ تیڈا فرمان تاں ایہ ہے جو یہیں تیڈی آل آولاد کوں دریا دی ریت
 دے ذرے والگوں اتنی ودھیساں پھلیساں جو او یلچ نہ سپکسی اتے تیکوں ڈاٹھے رنگ لیساں۔" حضرت یعقوب او
 رات اتحائیں گزاری اتے جیرھا کجھ انہیں دے کو لہ اوندے وچوں کجھ اپنے بھرا عیصو کوں نذرانہ ڈیوں واسطے علیحدہ
 کیتوں۔ 200 پکریاں اتے 20 پکرے، 200 بھیداں اتے 20 گھٹے، 30 کھیر ڈیوں والیاں ڈاچیاں اتے انہیں دے پھل
 وی، 40 گوں اتے 10 ڈاند، 20 گپیں اتے 10 گلپیا۔ ہر یک جنس دی انجھ آنجھ ٹولی بٹا کے حضرت یعقوب ایہ سارا
 مال اپنے نوکریں دے حوالے کر دیتا اتے انہیں کوں آکھیوں نے: "شناں یئن کنوں پہلے پار لنگھ چلو۔ پر ہر جنس دی ٹولی
 کوں ڈو جھی ٹولی کنوں ذرا دور دور رکھا ہے۔" ساریں کنوں آگلی ٹولی والے خادِم کوں سمجھایوں جو "جیرھے ویلے
 میدا بھرا عیصو تیکوں ملے اتے یئن کنوں پچھے جو ٹوں کیندا آدمی ہئیں؟ کڈے ویندا پئیں؟ اتے تیڈے اگوں ایہ مال
 کیندا ہے؟ تاں ٹوں ایہ جواب ڈیوں جو ایہ مال ٹھاڈے پانھاں یعقوب آپ دا ہے جیرھا اول ٹھاڈی خدمت وچ بطور
 نذرانہ بھیجے اتے او آپ وی ٹھاڈی خدمت وچ حاضر تھیوں واسطے ساڈے پچھو پچھو اندا پئے۔" ہر یک جنس دی ٹولی
 والے ہر خادِم کوں لیہو کجھ سمجھا کے روانہ کیتوں جو "جیرھے ویلے میدا بھرا عیصو ٹھاگوں ملے تاں شناں
 ایوں الھا ہے اتے ایہ وی الھا ہے جو ٹھاڈا پانھاں یعقوب آپ وی ٹھاڈی خدمت وچ حاضر تھیوں واسطے ساڈے
 پچھو پچھو اندا پئے۔" انہیں سوچیا جو ایوں نذرانے ڈے کے جیرھے یئن کنوں پہلے اوندے کو لہ پہنچ ویسن او کوں
 راضی کر گھٹاں۔ بعد وچ میں اوندے مشھے لگساں۔ مٹاں اویں طریقے نال میدا اتے راضی تھی پووے۔ بس
 یہیں طریقے نال او سارے نذرانے حضرت یعقوب کنوں اگوں اگوں پار روانہ کر دتے گے۔ پرانہ آپ اور اس
 اتحائیں اپنے دیرے وچ گزاری۔

حضرت یعقوب دے نام دی تبدیلی

ہوں رات حضرت یعقوب ڈوہیں ذالیں، ڈوہیں حرمان اتے اپنے سارے پال دریاۓ یبوق دے پئیں کنوں پار پہنچاؤں واسطے کھٹھ کیتے۔ ول انہیں سارینیں گوں نال گھن کے دریا پار کرا آئے اتے جو کجھ انہیں دے کولہ ہا او سب کجھ وی پار بھجوا ڈوتونے۔ حضرت یعقوب اتحاں کلھے رہ گے اتے پڑھا پھٹسیں گوئی شخص آکے انہیں دے نال کشتنی لڑدارہ گیا۔ جڈاں اوں شخص ڈھا جاو او حضرت یعقوب کنوں ڈاڈھا نسیں پیا تھی سپکاتاں اوں انہیں دی سشل دے منڈھ والی رگ کوں پکڑ کے مرڈی ڈلتاں رگ ول پا گئی۔ ول اوں شخص اکھیا: ”ہُن میکوں چھوڑتاں جو میں ونجاں کیوں جو پڑھا پھٹدی پئی ہے۔“ پر حضرت یعقوب اکھیا: ”میں تیکوں او تنسیں کینا ونجھ ڈیساں جے تنسیں ٹوں میکوں خیر دی دعا نہ ڈیسیں۔“ تاں اوں شخص پچھیا: ”تیدا نام کیا ہے؟“ انہیں جواب ڈلتا: ”یعقوب۔“ تاں اوں شخص اکھیا: ”اگوں تے تیدا نام یعقوب نہ ہوسی، بلکہ اسرائیل، سپیا ویسی یعنی خدا دے نال زور آزمائی کرنا والا، کیوں جو تین خدا اتے آدمیں نال زور آزمائی کیتی اتے ڈاڈھا تھی کیوں۔“ تاں حضرت یعقوب اکھیا: ”مہربانی کر کے اپنا نام تاں ڈسیا!“ اوں اکھیا: ”توں میں کنوں میڈا نام کیوں پچھدیں؟“ ول اوں حضرت یعقوب کوں خیر دی دعا ڈلتی۔

ایندے بعد حضرت یعقوب اپنے دل وچ اکھیا: ”میکوں دیدارِ الہی نصیب تھے اتے زندہ وی نج گیا ہاں۔“ ایں واسطے اوں جاہ دا نام فنی ایل یعنی ”دیدارِ الہی“ رکھیونے۔ ول اچاں حضرت یعقوب فنی ایل وچوں گزردے پئے ہن تاں سمجھ ابھر آیا۔ او لنگڑے تھی کے ٹردے ویندے ہن کیوں جو انہیں دی سشل دے منڈھ والی رگ ول پا گئی ہئی۔ ہیں وجہ کنوں بنی اسرائیل اج تنسیں جانوریں دی سشل دے منڈھ والی او رگ تنسیں کھنڈے کیوں جو حضرت یعقوب دی ایں رگ کوں اوں شخص دا ہستھ لگا ہا۔

بھراویں دا میل

ویندیں ویندیں حضرت یعقوب جو عور نال ڈھا تاں کیا ڈین جو عیضو چار سو آدمی نال گھن کے لگا اندے۔ تاں انہیں بی بی لیاہ اتے بی بی راجیلہ اتے پیائیں حرمیں دے پالیں گوں انہیں دیں میریں دے نال ملایا۔ ول پانھنیں

اتے انہیں دے پالیں گوں سارینیں کئوں اگوں ٹوریوں۔ انہیں دے پچھوپی بی لیاہ اتے انہیں دے پالیں گوں
 اتے سارینیں کئوں پچھوپی بی راجیلہ اتے حضرت یوسف کوں ٹوریوں۔ پر آپ انہیں سارینیں دے اگوں اگوں
 ٹردے گے۔ جیرھے ویلے اپنے بھرا دے نزدیک پہنچ تاں اوں سئین پہنچنیں پہنچنیں ست دفعہ جھک کے اوکوں
 سلام کیتوں۔ عیصو درک کے حضرت یعقوب کوں آن ملیا اتے گھٹ کے گلکڑی پاٹس۔ انہیں گوں چمداوی رہ گیا
 اتے رونداوی رہ گیا۔ ول عیصو جیرھے ویلے سرچا کے عورتیں اتے پالیں گوں ڈٹھاتاں پچھیں: ”ایہ تیڈے نال
 گوں ہن؟“ حضرت یعقوب جواب ڈتا: ”ایہ پال پچے اوہن جیرھے رب العزت اپنے فضل نال تیڈے پانھے گوں
 بخشن۔“ تاں پانھیاں اتے انہیں دے پال نزدیک آئے اتے جھک کے عیصو گوں سلام کیتوں۔ ول بی بی لیاہ اپنے
 پالیں سمیت نزدیک آئے اتے انہیں وی جھک کے سلام کیتا۔ آخر وچ بی بی راجیلہ اتے حضرت یوسف نزدیک آئے
 اتے جھک کے سلام کیتوں۔ ول عیصو حضرت یعقوب کوں آکھیا: ”إننا ذهير سارا مال ميڻو بھڃڻ دی کیا ضرورت
 ہئی؟“ انہیں جواب ڈتا: ”تاں جو میڈے اتے ٹھاڈے کرم دی زگاہ تھیوے۔“ تاں عیصو آکھیا: ”میڈا بھرا! میڈے
 کوھ سب کجھ ہوں ہے۔ تیڈا مال تیکوں بخشنیا ہویا ہووے۔“ ول حضرت یعقوب آکھیا: ”نه سئین! ایویں نہ کرو۔
 جے میڈے اتے کرم دی زگاہ تھی سکے تاں میڈا نذرانہ قبول کر گھنو، کیوں جو ٹھاگوں إننا مہربان ڈیکھ کے میکوں ایویں
 پیا لگدے جو رب العزت میڈے اتے مہربان تھی گے۔ مہربانی فرما کے میڈا نذرانہ جیرھا ٹھاڈی خدمت وچ پیش
 کیتا گے قبول کر گھنو کیوں جو رب العزت دا میڈے اتے وڈا فضل ہے اتے اوندا ڈتا میڈے کوھ ہوں کجھ ہے۔“
 ایویں حضرت یعقوب جیرھے ویلے ڈھیر ساری میثت کیتی تاں عیصو اونذرانہ قبول کر گھدا۔ ول عیصو آکھیا: ”آ! ہن
 پنده کروں۔ میں تیکوں اپنے نال گھن چلداں۔“ پر حضرت یعقوب آکھیا: ”سئین! ٹھاگوں تاں پتا ہے جو میڈے نال
 چھوٹے چھوٹے پال ہن اتے کھیر پلاوٹ والئیں بھیڈیں، پکرئیں اتے گوئیں دی سنبھال وی رکھنی ہے۔ جے انہیں
 گوں سارا ڈیپہ ہکلی چلوں تاں سارے ڈیگر ڈھور مرسن۔ سئین! میڈی عرض تاں ایویں ہے جو ٹشان اپنے پانھے
 کئوں اگوں چلو پئے۔ میں آہستہ آہستہ آؤساں پیا جویں جویں ایدے ڈیگر ڈھور اتے پال برداشت کر سکسن۔ آخر میں
 ٹھاڈے کوھ ادوم وچ پہنچ ویساں۔“ تاں عیصو آکھیا: ”جے ضرورت ہووے تاں میں اپنے آدمیئی وچوں کجھ تیڈے
 کوھ کھڑائی ونجاں؟“ حضرت یعقوب آکھیا: ”بس سئین! ٹھاڈی مہربانی! میڈے واسطے لیہو کجھ ہوں ہے جو میں ٹھاڈا

منظورِ نظر تھی پیاں۔ ”تاں عیصو ہوں ڈیتھہ پچھو تے ادوم دو ول گیا۔ پر حضرت یعقوب پے پاسے رُخ چاکیتا اتے سفر کریندیں ہوئیں سکات وچ ونچ پہنچ۔ اٹھاں انہیں اپٹے واسطے یک گھر بٹایا اتے اپٹے ڈنگ ڈھوریں واسطے چھپر بٹائے۔ ہیں وجہ کٹوں اول جاہ دانان سکات یعنی ”چھپر“ پئے گیا۔

حضرت یعقوب فدان ارام کٹوں آکے ملکِ کنعان دے شہر شکیم دے نزدیک صحیح سلامت پہنچ گے اتے شہر دے مشرقی پاسے اپنا دیرہ لاد تو نے۔ زین دے جیرھے ٹکڑے تے حضرت یعقوب اپٹے خیمے لے ہن او ٹکڑا انہیں حاکم شکیم حمور دے خاندان کٹوں چاندی دے سو سکے ڈے کے مل گھن گھدا۔ انہیں اٹھاں بارگاہِ الہی وچ قربانیاں پیش کرئے واسطے یک تھلا بٹایا اتے او گوں رب العزت دے نال تے وقف کر ڈتو نے۔

دینہ دی عزت دا لیتا ونچ

حضرت یعقوب دی دھی دینہ جیرھی بی بی لیاہ کٹوں جنتی ہئی شکیم شہر دیں چھوہریں گوں ملٹ واسطے گئی۔ اول علاقے دے حاکم حمور حوری دے پتر شکیم او گوں ڈھاتاں او گوں ڈکڑ کے گھر گھن گیا اتے اوندی عزت لٹ گھدُس۔ دینہ نال اوندا دل لگ گیا۔ او گوں پیار کرئے لگب پیا اتے او گوں دلاسا ڈش۔ ایندے بعد شکیم اپٹے پُوکوں اکھیا: ”ہیں چھوہر نال میڈی شادی کرواؤ۔“ جیرھے ویلے حضرت یعقوب گوں پشا لگا جو شکیم میڈی دھی دینہ دی عزت لٹ گھدی ہے اتے او گوں قابو کیتی پئے تاں اول ویلے انہیں دے پتر ڈنگ ڈھوریں نال جنگل وچ دُر گے ودے ہن۔ ہیں واسطے حضرت یعقوب انہیں دے گھر آوٹ تیس چھپ کیتی رہ گے۔ ایں دو ران حمور اپٹے پتر شکیم دے نال حضرت یعقوب دے کولہ دینہ دے سلسلے وچ گالہ مہاڑ کرئے واسطے آگیا۔ تاں اول ویلے حضرت یعقوب دے پتر وی جنگل کٹوں گھروں آئے ہن۔ دینہ دے بارے وچ سُٹ کے انہیں گوں ڈاٹھا ڈکھ تھیا اتے انہیں دے تن بدن وچ بھا لگب گئی کٹوں جو شکیم حضرت یعقوب دی دھی دی عزت لٹ کے بنی اسرائیل گوں ذیل و خوار کرئے والا کم کیتا جیرھا ہر گز مناسِب کینا۔ اٹھائیں حمور انہیں گوں آکھٹ لگب پیا: ”میڈا پتر شکیم دینہ نال تے دلوں شادی کرئے چاہندے۔“ تھاش مہربانی کرو۔ ساٹے نال رشتے داری کر گھنو۔ ساڈیاں دھیریں تھاش گھنو اتے اپنیاں دھیریں ساگوں ڈیوو۔ تھاش ساڈے نال اٹھائیں رہ ونچو۔ ایں علاقے گوں اپنا سمجھو۔ یمندے وچ رہ کے سوداگری کرو اتے اٹھائیں اپٹی ملکیت بناو۔“ شکیم وی حضرت یعقوب اتے انہیں دے پتریں گوں اکھیا: ”میڈے اتے بس ٹھاڈے کرم دی رگا

تحی پوے۔ ٹشاں جیویں آکھسو، میں اُوویں کریساں۔ ہتنا دی حق مہر ٹشاں آکھسو، میں ڈیساں۔ پر دینہ دی شادی میڈے نال کر ڈیوو۔ ”تاں حضرت یعقوب دے پتریں شلکیم اتے اوندے پئو حمورگوں چالاکی نال جواب ڈھاتا کیوں جو شلکیم انہیں دی بھیٹ دی عزَّت لُٹ گھدی ہئی۔ انہیں آکھیا: ”نِک اٹ طہورے شخص کوں اسماں اپنی بھیٹ کیوں ڈے سپکے ہیں؟ ایہ تاں ساڈے واسطے ہوں وڈی بدنامی ہے۔ ، البتہ اسماں یک شرط تے راضی تھی سپکے ہیں جے ٹشاں اسماں والگوں تھی ونجو یعنی ٹھاڈے وی ہر مرد دی طہور کر ڈیتی ونجے۔ ول اسماں یک پے کوں دھیریں ڈیسُوں گھنسوں، ٹھاڈے نلک وچ رہ ویسُوں اتے ٹھاڈے نال ہکا قوم بن ویسُوں۔ جے ٹشاں طہور کراؤن والی ساڈی گالھ نہ مئی تاں ول اسماں اپنی بھیٹ کوں گھن کے اٹھوں لگے ویسُوں۔“

انہیں دی ایہ تجویز حمور اتے اوندے پتر شلکیم کوں پسند آئی۔ بس اول جوان ایں کم وچ دیرنہ کیتی کیوں جو او دینہ تے فدا ہا۔ او اپنے قبیلے وچ سارینیں کھوں وڈی عزَّت والا ہا۔ تاں حمور اتے اوندے پتر شلکیم اپنے شہر دے پھاٹک تے کچھری وچ گے اتے اپنے لوکیں کوں آکھیوں: ”یعقوب دا خاندان ساڈے نال میل جوں رکھن چاہندے۔ بس او ایں علاقے وچ رہ ونجن اتے سوداگری کریں کیوں جو انہیں دے رہاں واسطے ایں علاقے وچ جاہ ہوں ہے اتے اسماں یک پے کوں دھیریں ڈیسُوں گھنسوں۔ ایہ لوک وی ساڈے نال رہ ونجن اتے ہکا قوم بن ونجن تے راضی ہن۔ صرف ایں شرط تے جو ساڈے ہر یک مرد دی طہور کر ڈیتی ونجے جیویں انہیں دی تھی ہوئی ہے۔ بس جے اسماں انہیں دی لیہا یک گالھ من گھوں تاں او ہمیشہ ساڈے نال رہ ویسُن۔ ول بھلا انہیں دے اجڑ، ڈیگر ڈھور اتے مال ڈپی، ایہ سب کجھ ساڈا نہ تھی ویسی؟“ تاں اول شہر دے سارے لوکیں حمور اتے اوندے پتر شلکیم دی ایہ گالھ من گھدی اتے سارینیں اپنی طہور کرائی۔

طہور دے تریکھے ڈینہ جڈاں او ڈاڈھے درد وچ بُتلا ہن تاں ایں تھیا جو حضرت یعقوب دے پتریں وچوں دینہ دے ڈو سکے بھرا شمعون تے لیوی اپنی اپنی تلوار چاکے بے دھڑک شہر وچ وڑگے اتے اٹھو دے سارے مردیں کوں قتل کر ڈتو نے۔ انہیں حمور اتے اوندے پتر شلکیم کوں وی تلوار دی دھار نال مار سیٹا اتے دینہ کوں شلکیم دے گھر کنؤں اپنے نال گھن گے۔ اٹھو دے لوکیں کوں قتل کر ڈن دے بعدوں حضرت یعقوب دے پتریں اول شہر دا سارا مال لُٹ گھدا جٹھاں انہیں دی بھیٹ دی عزَّت لُٹی گئی ہئی۔ یعنی انہیں دیاں بھیڈاں پکریاں، گوئیں ڈاند، گلپیاں، ساری

دولت اتے پیا جو کجھ وی انہیں دے گھریں وچ یا پاہر زیستیں تے، سب کجھ لٹکھو نے۔ انہیں دینیں ساریں عورتیں کوں وی پالیں سمیت پکڑ کے اپنے نال گھن گے۔

شمعون اتے لیوی کوں حضرت یعقوب آکھیا: ”سناں میکوں کتحاؤں دائیں چھوڑیا کیوں جو ہن ایں ملک دے رہن والے کنعانی اتے فریزی میں کئوں نفرت کریں۔ اسناں تاں تھوڑے جہیں ہیں۔ جے انہیں ساریں مل کے میدے اتے حملہ کر دیتاں میکوں گھر بار سمیت تباہ و بر باد کر دیں۔“ اوپولئے: ”کیا اکوں ایہ مناسِب ہا جو ساڈی بھیں نال ایویں سلوک کرے جیویں پیشہ ور عورت نال کیتا ویندے؟“

حضرت یعقوب دا بیت ایل دو و اپس و تجھ

حضرت یعقوب کوں رب العزت فرمایا: ”بیت ایل دو لاکا و تجھ اتے اتحانیں رہ۔ میدی بارگاہ وچ قربانیاں پیش کرن واسطے اتحان یک تھلا بناویں۔ میں اوہ ہاں جیں تیکوں اوں ویلے ڈکھالی ڈی ہی جیرھے ویلے ٹوں اپنے بھرا عیصو دے ڈر کئوں بھچیا ویندے ہاویں۔“ تاں حضرت یعقوب اپنے گھرانے اتے اپنے سارے لوکیں کوں آکھیا: ”جیندے جیندے کوٹھ وی خاندانی محسے ہوون کڈھ کے بھکا سئے۔ اپنے آپ کوں پاک صاف کرو اتے اپنے کپڑے وٹاؤ۔ ول اسناں اٹھوں روانہ تھی کے بیت ایل دو چلوں۔ اتحان میں بارگاہ الہی وچ قربانیاں پیش کرن واسطے یک تھلا بیساں جیں اوکھے ویلے میدی مدد کیتی اتے جیرھا ہر جاہ تے میدے نال رہ گے۔“ تاں جیندے جیندے کوٹھ وی خاندانی محسے ہن انہیں ساریں اوکڈھ کے اتے کئیں دے مندرے لہا کے حضرت یعقوب کوں ڈے ڈتے۔ انہیں ایہ سب کجھ اون شاہ بلوط دے درخت دے تلے پور چھوڑیا جیرھا شکیم شہر دے نزدیک ہا۔

ایندے بعد حضرت یعقوب اتحو گوچ کیتا۔ آسے پاسے دے شہریں وچ وسٹ وائلے لوکیں تے رب العزت دا اجا ہوف طاری تھی گیا جو کہیں وی انہیں دا تیچھا نہ کیتا۔ ایں طرح حضرت یعقوب اتے او سارے لوک جیرھے انہیں دے نال ہن ملک کنunan دی وستی لوز یعنی بیت ایل وچ آگے۔ حضرت یعقوب بارگاہ الہی وچ قربانیاں پیش کرن واسطے اتحان یک تھلا بنایا اتے اون جاہ کوں ایل بیت ایل یعنی ”بیت ایل وچ ظاہر تھیوں والے خدا دی جاہ“ سپیونے کیوں جو جڈاں او اپنے بھرا دے ڈر کئوں بھچے ویندے ہن تاں ہیں جاہ تے رب العزت انہیں کوں ڈکھالی ڈی ہی۔

ول بعد وچ اتحانیں بی بی رفقہ گوں پالن والی دالی دبورہ فوت تھی گئی اتے او گوں بیت ایل دے جنوبی پاسے شاہ بلوط دے درخت دے تلے دفن کیتا گیا۔ ہیں وجہ کٹوں اوں بلوط داناں ”ڈکھیں والا“ پک گیا۔ فدائی ارام کٹوں واپس آؤن دے بعد جڈاں حضرت یعقوب بیت ایل وچ آئے ہوئے ہن رب العزت ولا انہیں گوں ڈکھالی ڈلی، برکت بخشی اتے فرمائیں: ”اچاں تھیں تاں لوک تیکوں یعقوب، آہدین، پر اگوں تے او تیکوں اسرائیل، سدیسین۔ میں قادر مطلق ہدا ہاں۔ تیکوں اتنا ودھیساں پھلیساں جوئیں کٹوں قوم، بلکہ ڈھیر ساریاں قوماں بن ویسین اتے تیڈی نسل وچوں کئی بادشاہ بُسین۔ لیہو نلک جیرھا میں ابراہیم اتے اسحاق گوں بخشیا ہا، تیکوں ڈیساں اتے تیڈے بعد تیڈی آل اولاد گوں ڈیساں۔“

انہیں گالھیں دے بعد حضرت یعقوب اوں جاہ گوں وی یاد رکھن واسطے جنتھاں رب العزت انہیں گوں ہٹن ڈکھالی ڈلی ہئی ڈک پتھر کھڑا کر کھڑایا۔ ول اوندے سرے تے آپ انگور اتے زیتون داتیل سیئونے۔ ول انہیں اپنے دل وچ آکھیا: ”بے شک ایہ جاہ بیت ایل یعنی رب العزت دا گھر، ہے۔“

بی بی راجیلہ دا وفات پاؤن

ول حضرت یعقوب بیت ایل کٹوں وی گوچ چاکیتا۔ ویندیں ویندیں رستے وچ اچاں افراط دی وستی کٹوں گجھ دُور وڈے ہن تاں بی بی راجیلہ گوں ویتم دیاں ڈاڈھے زور دیاں پیڑاں لگب پیاں۔ پال جاؤن وچ ہبؤں دقت تھیندی پئی ہئی۔ پال چیندیں ہوئیں جڈاں انہیں گوں ڈاڈھے زور دی آخری پیڑ لگبی پئی تاں دالی آکھیا: ”گھپرانے! ایہ وی پتھر ہوئی۔“ ہیں دوران بی بی راجیلہ دا ساہ نکلن پئے گیا۔ مرمسائیں اپنے اوں پتہ داناں بن اوئی یعنی ”ڈکھیں ڈتا“ رکھیں۔ ایندے نال بی بی وفات پا گئی۔ پر حضرت یعقوب اوں پتہ داناں بیٹا میں یعنی ”بختاور پتہ“ رکھ ڈتا۔

بی بی راجیلہ گوں افراطی یعنی بیت الحم دے رستے وچ دفن کیتا گیا۔ حضرت یعقوب انہیں دی قبر تے ڈک برجی بٹا کھڑائی جیرھی اچ تھیں موجود ہے۔ ول حضرت یعقوب اٹھو گوچ چاکیتا اتے عادر دے برج دے جنوبی پاسوں اپنے خیمے وچ لا یو نے۔ حضرت یعقوب اتحانیں رہن لگب پئے۔ ڈک ڈیہہ ایں تھیا جو رو بن اپنی مترائی ماء بی بی بلهہ دے نال اپنا مونہہ کالا کیتا اتے حضرت یعقوب گوں ایں گالہ دا پتا وی لگب گیا۔

حضرت یعقوب دے پارھاں پتہ ہن۔ بی بی لیاہ کٹوں رو بن جیرھا حضرت یعقوب دا وڈا پتہ، ول شمعون، لیوی،

یہودہ، اشکار اتے زبانوں پیدا تھے۔ بی بی راحیلہ کنوں حضرت یوسف اتے بنی ایمن پیدا تھے۔ بی بی راحیلہ دی پانچی بی بی بلہ کنوں دا ان اتے نفتالی پیدا تھے۔ بی بی لیاہ دی پانچی بی بی زلفہ کنوں جادا تے آشر پیدا تھے۔ ایہے ہن حضرت یعقوب دے پتر جیرے فدان ارام وچ پیدا تھے۔

حضرت إسحاق دا انتقال فرماون

ایندے بعد حضرت یعقوب مردے مقام تے جیرا قریت آربع یعنی الحکیل دے نزدیک ہے آکے اپٹے والد حضرت إسحاق دے کولہ رہئن لگ پئے۔ اتحائیں پہلے حضرت ابراہیم اتے ہئن حضرت إسحاق رہندے ہئن۔ اتحائیں حضرت إسحاق یک سو اسی سال دی عمر وچ بالکل بُدھڑے تھی کے سکون نال انتقال فرمایا۔ انہیں دے پتریں عیصو اتے حضرت یعقوب مل کے انہیں کوں دفنایا۔

عیصو دی آل اولاد

عیصو جیکوں ادوم وی آکھیا ویندے اوں دی آل اولاد ایہ ہئی۔ عیصو جیرہ میں ڈو کنعلی چھوہریں نال شادیاں کیتیاں ہن انہیں وچوں یک داناں عادہ ہا۔ او ایلوں حتی دی دھی ہئی اتے ڈو جھی داناں اہلیباماہ ہا۔ او عنہ دی دھی اتے صبعون حوری دی پوترا ہئی۔ انہیں دے بعد عیصو، حضرت اسماعیل دی دھی بشامہ نال شادی کیتی جیرھی بنایو ط دی بھیں ہئی۔ عادہ کنوں عیصو دا پتر آیفاز اتے بشامہ کنوں رعوانیل چایا۔ اہلیباماہ کنوں یوس، یعلام، اتے قورح پیدا تھے۔ ایہے عیصو دے پتر ہن جیرے کنغان دے ملک وچ پیدا تھے۔

ول عیصو ایں کیتا جو اپنیں ذالیں، پتیریں، دھیریں، تو کریں چاکریں، ڈنگر ڈھوریں اتے اپنی ساری مال بڈی سمیت جیرھی اوں نلک کنغان وچ لکھی کیتی ہئی اپنے بھرا حضرت یعقوب کنوں دور شعیر دے پھاڑی علاقے دو لگا گیا، کیوں جو انہیں دے کولہ مال بڈی اتنی ڈھیر تھی کہی ہئی جو او ڈوہیں بکی جاتے نہ رہ سکدے ہئن۔ او جھٹاں رہندے پئے ہن اٹھاں اتنے ڈھیر سارے ڈنگر ڈھوریں دا گزارہ نہ تھی سکدا ہا۔ ہیں خاطر عیصو یعنی ادوم شعیر دے پھاڑی علاقے وچ ونج وسیا۔

شعیر دے پھاڑی علاقے والئیں ادو میں دے وڈے عیصو دی آل اولاد ایہ ہئی: عیصو دی پہلی ذال عادہ کنوں آیفاز

چایا۔ آلیفازدے پترا یہ ہن: تیمان، اومر، صفو، جعتام، اتے فزر۔ عیصو دے پترا آلیفازدی یک حرم وی ہئی جیندا ناں
تمسح ہا۔ اول کٹوں وی آلیفازدا پترا عمالیق چایا۔ ایہے ہن عیصو دی ذال عادہ دے پوتے۔
عیصو دی ذال بشامہ کٹوں رَعُوایل چایا۔ رَعُوایل دے پترا یہ ہن: نخت، زارح، شمہ، اتے مزہ۔ ایہے ہن عیصو دی
ذال بشامہ دے پوتے۔

عیصو دی ذال اہلیبامہ جیر ہی عنہ دی دھی اتے صبعون حوری دی پوتی ہئی، اول کٹوں عیصو دے پترا یوس،
یعلام، اتے قورح پیدا تھے۔ بنی عیصو و چوں قبیلیں دے سردار ایہ بیٹے: عیصو دے وڈے پترا آلیفازدی اولاد: سردار
تیمان، سردار اومر، سردار صفو، سردار جعتام، سردار فزر، اتے سردار عمالیق۔ ادوم دے نلک وچ آلیفازدے ایہے پترا
قبیلیں دے سردار ہن۔ ایہ سارے عادہ دے پوتے ہن۔

ادوم دے نلک وچ رَعُوایل دی اولاد و چوں جیر ہے سردار بیٹے ایہ ہن: سردار نخت، سردار زارح، سردار شمہ، اتے
سردار مزہ۔ ایہ عیصو دی ذال بشامہ دے پوتے ہن۔ عیصو دی ذال اہلیبامہ دے پترا یہ ہن: سردار یوس، سردار
یعلام، اتے سردار قورح۔ ایہے ہن او سردار جیر ہے عنہ دی دھی عیصو دی ذال اہلیبامہ کٹوں پیدا تھے۔ عیصو دی اولاد
یعنی بنی ادوم دے سردار ایہے ہن۔

شیر حوری دی آل اولاد

شیر حوری دی آل اولاد جیر ہی ایں علاقے وچ رہندی ہئی انہیں دے ناں ایہ ہن: لوطان، سوبل، صبعون، عنہ،
دیشون، ایصر، اتے دیشان۔ ادوم دے نلک وچ شیر دی اولاد یعنی حورین و چوں ایہے سردار بیٹے۔ حوری اتے ہیمام
لوطان دے پترا ہن، اتے تمسح لوطان دی بھیٹ ہئی۔ سوبل دے پترا یہ ہن: علوان، مانخت، عیبال، سفو، اتے
اونام۔ صبعون دے پترا یہ ہن: آیہ اتے عنہ۔ آیہ عنہ او ہو ہے جیں اپنے والد صبعون دے گلبا چھریندیں ہوئیں
بیابان وچ گرم پائی دے چھٹے لدھے ہن۔ عنہ دی اولاد ایہ ہن: پترا دیشون اتے دھی اہلیبامہ۔ دیشون دے پترا یہ ہن:
حمدان، اشبان، پتران، اتے کران۔ ایصر دے پترا یہ ہن: بلہان، زعوان، اتے عقان۔ دیشان دے پترا یہ ہن:
عُوز اتے آران۔ حورین دے سردار ایہ ہن: سردار لوطان، سردار سوبل، سردار صبعون، سردار عنہ، سردار دیشون،
سردار ایصر، اتے سردار دیشان۔ ایہے اپنے اپنے قبیلے وچ حورین دے سردار ہن جیر ہے نلک شیر وچ رہندے ہن۔

ملکِ ادوم دے باشاہ

بنی اسرائیل دے وچوں کئیں دے وی باشاہ بیٹھ کر پہلے ملکِ ادوم تے جنہیں باشاہی کیتی، اوایہ ہن: بعوردا پتربالع۔ اوندا دا راجح لخلافہ دنہا ہے۔ بلع دے مرٹ دے بعد اوندی جاہ تے بصرہ والے زارح دے پترباب باشاہی کیتی۔ یوباب دے مرٹ دے بعد اوندی جاہ تے تیمائیں دے ملک والے حشام باشاہی کیتی۔ حشام دے مرٹ دے بعد اوندی جاہ تے پترباب باشاہی کیتی جس نلکِ موآب وچ مدیائیں دے آتے فتح پاتی ہستی۔ اوندا دا راجح عویت ہا۔ ہدد دے مرٹ دے بعد اوندی جاہ تے مسراقہ والے شملے باشاہی کیتی۔ شملے دے مرٹ دے بعد اوندی جاہ تے شاؤل باشاہی کیتی جیرھا دریائے فرات دے کنارے والے شہر رحobot دار رہن والا ہا۔ شاؤل دے مرٹ دے بعد اوندی جاہ تے عکبور دے پتربعل حنان باشاہی کیتی۔ عکبور دے پتربعل حنان دے مرٹ دے بعد اوندی جاہ تے ہدباشاہی کیتی۔ اوندا دا راجح فاعوہا، آتے اوندی ذال دانان مہیطب ایل ہا جیرھی مطیریدی دھی آتے میضاہاب دی پوتھی ہستی۔

بنی عیصو دے سرداریں دے ناں انہیں دے خاندانیں آتے رہن والینیں جائیں دے مطابق ایہ ہن: سردار تمثع، سردار علوہ، سردار یتیت، سردار اہلبیاما، سردار ایلا، سردار فینون، سردار قفر، سردار تیمان، سردار مبصرار، سردار مجداں، آتے سردار عرام۔ ایہیں رہن والینیں جائیں دے مطابق جنھاں انہیں قبضہ کرتا ہا، بنی ادوم دے سردار بنئے۔ ادومنیں دا وڈا عیصوہا۔